

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Δ΄.

30 ΜΑΪΟΥ, 1866.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 82.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Τὴν προπαρελθοῦσαν κυριακὴν 8, Μαΐου, ἐξεφώνησεν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ ὁ φιλόμοσος καὶ παιδευμένος κύριος Γεώργιος Τερτσέτης τὸν κατωτέρω λόγον του, ὃν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν χάριν τῶν ἀναγρωστῶν τῆς Χρυσ. Ἀλλίδος.

Μοῦ ἔτυχε, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν συγγραφῆς γνωστοῦ, τοῦ Οὐμπὸλ, νὰ εὗρω αὐτὴν τὴν φράσιν τοῦ ποιητοῦ τῆς Πορτογαλίας Κάμοενς· ὁ ἔξοχος ποιητὴς ἀναφέρει τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ὀνομάζει μητέρα εὐγλώττων καρδιῶν· αὐτὴ ἡ φράσις μοῦ ἔλαμψεν ὡς ἓνας φανὸς, ὁ ὁποῖος ἐπερίχυσε ἀπὸ φῶς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μου ὅλην τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα· εἶδα τὸ μυστήριον τῆς εὐμορφίας τῶν λόγων καὶ τῆς εὐμορφίας τῶν πράξεων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δηλαδὴ τὸ κάλλος, τὴν εὐαισθησίαν τῆς καρδίας των. *La Grèce mère des coeurs eloquants*, βλέπω τὴν καρδίαν τοῦ Ὀμήρου, τὴν Ἰλιάδα ὅλην, ἐνόησα τὴν φλόγα τῆς φιλίας τοῦ Ἀχιλλέως διὰ τὸν Πάτροκλον, τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος εἰς τὸν Ἔκτορα· εἶδα τὴν καρδίαν τοῦ Πριάμου· νὰ βῆ

ὡς ἓνα δάκρυον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλέως διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ τέκνου του. Εἶναι περιφρηματὸ γαλλικὸ γνωμικὸν

Les grandes pensées viennent de coeur

ἃς προσθέσωμεν καὶ *les grandes actions*, ἐπειδὴ ὁ στοχασμὸς εἶναι τὸ σχέδιον τοῦ ἔργου. Ἀλλὰ, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, εἰς τὸν κατήφορον ἔπος ἐπίσασμεν καὶ βουλόμενος νὰ σᾶς δώσω παραδείγματα τῆς εὐαισθησίας τῆς ψυχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἃς ἀφήσωμεν τὰ γνωστὰ γνωστά, (ποῖος μεταξὺ ἡμῶν δὲν γνωρίζει τὰ κάλλη τῆς Ἰλιάδος;) καὶ νὰ σᾶς δώσω δοκίμια τῆς εὐγλώττου καρδίας τῶν Ἑλλήνων μὲ παραδείγματα ἄλλων Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ διαλέγω παράδειγμα ἀπὸ τὴν Κυρουπαιδείαν τοῦ Ξενοφῶντος· ἀκροσθῆτε·

Ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται ὅτι ὁ Κύρος αἰχμαλώτισε μίαν ἡγεμονίδα τῆς ἀνατολῆς Πάνθιαν, καὶ τὴν εἶχε παραδώσει εἰς τὴν φύλαξιν ἑνὸς τῶν ἀγαπημένων του σωματοφυλάκων, ὁ νέος αὐτὸς ἐρωτεύθη τὴν αἰχμαλώτην νέαν· αὐτὴ εἰδοποίησε τὸν Κύρον παραπονουμένη, ὁ Κύρος εἶπε λόγια θυμοῦ εἰς τὸν φίλον του καὶ τὸν ἐξώρισεν. Ἡ Πάνθια κυριευμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνην ἐκατάφερε τὸν σύζυγον τῆς νὰ γείνη σύμμαχος τοῦ Κύρου· καὶ εἰς ἓνα πόλεμον μὲ τοὺς Αἰγυπτίους ἐφρονεῦθη εἰς

τὴν μάχην· ἡ μάχη εἶχε δοθῆ εἰς τοὺς κάμπους τῆς Λυδίας· τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρείου πολεμιστοῦ ἐστάλη εἰς τὴν Πάνθιαν· ἡ θανή του ἐγένετο εἰς ταῖς παραποταμιαῖς τοῦ Πακτωλοῦ· ὁ Κύρος ἐστεῖλε δῶρα κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ καιροῦ νὰ καοῦν πρὸς τιμὴν τοῦ γενναίου συμμαχοῦ του εἰς τὸν τάφον του. Ἦλθεν ὁ Κύρος, ἀρχίζει ἡ διήγησις τοῦ Ξενοφῶντος, ἦλθεν ὁ Κύρος καὶ ὡς εἶδε τὴν γυναῖκα καθήμενη κατὰ γῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρός της πλησίον της, ἐκλαυσε λυπούμενος καὶ εἶπε, ὦ ἀτυχία! φεύγεις καλὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ καὶ μᾶς ἀφίνεις διαπαντός, καὶ ἠθέλησε νὰ πιάσῃ τὸ χεῖρ τοῦ φονευμένου, ἀλλ' αὐτὸ τὸ χεῖρ σηκόνωντάς το ἔμεινεν εἰς τὸ χεῖρ του, χωρισμένον ἀπὸ τὸ σῶμα, ἐπειδὴ τὸ σπαθὶ τῶν Αἴγυπτίων τὸ εἶχε κόψει εἰς τὴν μάχην. Ὁ Κύρος ὡς εἶδε τοῦτο ἐλυπήθη περισσότερο, καὶ ἡ γυναῖκα πέρνωντας τὸ χεῖρ τοῦ ἀνδρός της ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Κύρου τὸ ἐφίλησε καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸ σμίξῃ καὶ ταιριάσῃ πάλαι μὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀποθ�μένου, καὶ λέγει πρὸς τὸν Κύρον· ὦ Βασιλέα, ὅλο τὸ σῶμα εἶνε τέτοιας λογῆς κομματιασμένον, ἀλλὰ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ τὸ ἰδῆς; καὶ εἶπε ἀκόμη· ἐξ αἰτίας σου ὑπέφερε θάνατον καὶ ἐξ αἰτίας μου, ὦ Κύρε· ἀνόητη ἐγὼ· τοῦ ἐπαρήγγειλα νὰ φερθῆ μὲ ἀνδρίαν διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ὑπόληψίν σου καὶ ἀγάπην· καὶ αὐτὸς δὲν ἐσυλλογίσθη τί θὰ ὑπόφερνε, ἀλλὰ τί θὰ ἔκαμνε διὰ νὰ σοῦ γείνη εὐάρεστος, ὅθεν μὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ χωρὶς ψευδαῖ ἀποθνήσκεις, ἀλλὰ ἐγὼ ὁ σύμβουλος τοῦ ζῶ καὶ εἶμαι. Ὁ Κύρος ἐκλαυσε σιωπηλῶς εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τῆς γυναίκος· ὦ γυναῖκα, αὐτὸς ἔλαβε ἔνδοξο τέλος, ἀπέθανε νικητής· ἐσὺ ὁμοῦς στόλισέ τον μὲ αὐτὰ τὰ δῶρα ποῦ σοῦ προσφέρω (τότε ὁ Γαβρίας καὶ Γαδάτας ἔφεραν πολυτίμα σταλίδια)· μάθε ἀκόμη, τῆς λέγει ὁ Κύρος, ὅτι καὶ μὲ ἄλλαις τιμαῖς θὰ δοξασθῆ· θὰ ὑψώσω μαυσωλεῖον, ἄξιον τῆς ἀρετῆς του καὶ τῆς φήμης του· ἐσὺ μὴ νομίζῃς ὅτι μὲ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός σου μένεις ἔρημη· θὰ σὲ τιμήσω διὰ τὴν φρόνησίν σου καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς σου, θὰ ἐκλέξω ἀνδρὰ πιστόν μου νὰ σὲ ὀδηγήσῃ ὅπου ἀγαπᾷς, μόνον φανέρωσέ ποῦ ὀρέγεσαι νὰ ὑπάγῃς. — Ἐγὼ θάρρος, Κύρε, δὲν θὰ σοῦ κρούσω ποῦ βούλομαι νὰ ὑπάγω. Ὁ Κύρος ἀνεχώρησε λυπούμενος τὴν γυναῖκα ὅπου ἐστερεῖτο τοιοῦτον ἀνδρὰ, καὶ τὸν ἀνδρὰ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔμελλε πλέον νὰ τὴν ξαναἰδῆ. Ἡ Πάνθια εἶπεν εἰς τὴν συνοδίαν της νὰ ἀπομακρυνθῆ ὀλίγον, νὰ

κλαύσῃ μονάχη τὸν ἀνδρὰ της· μόνον ἐπαρήγγειλε τὴν τροφὴν της νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ, καὶ τῆς λέγει· ὅταν ἐννοήσῃς ὅτι ἀποθνήσκω νὰ μὲ τυλίξῃς εἰς ἓνα σενδόνι μὲ τὸν ἀνδρὰ μου. Ἡ τροφὸς ἐκατάλαβε τὸν σκοπὸν της, τὴν παρεκάλεσε νὰ μὴ κάμῃ ἄδικον τοῦ ἑαυτοῦ της, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νεότητός της· ἀφοῦ ὁμοῦς εἶδε ὅτι δὲν ἐκέρδιζε τίποτε εἰς τὴν γνώμην της, ἐκάθησε καὶ ἐθηρηολογοῦσε. Ἡ Πάνθια ἐβγαλεν ἀπὸ τὸν κόρπον της μαχαίρι καὶ ἐπληγώθη, ἔτρεχε τὸ αἷμα, καὶ ἀκουμπῶντας τὴν κεφαλὴν της εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός της ἐξεψύχησε. Ἡ τροφὸς ἔβαλε κλάϊμα περισσότερο καὶ ἐτύλιξε τὸ ἀγαπημένον ἀνδρόγονον εἰς ἓνα σενδόνι κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Πανθίας. Ὁ Κύρος ὡς ἤκουσε τὸ λυπηρὸν ἄκουσμα ἔτρεξε ἐντρομος, ὡς τάχα νὰ δυνηθῆ νὰ σώσῃ τὴν νέαν· ἀφοῦ καλοεἶδε τὸ θέαμα τῆς λύπης, ἀνεχώρησε καὶ ἔλαβε φροντίδα καὶ ἐτίμησε τέτοιον ἀνδρὰ καὶ τέτοιαν γυναῖκα, καὶ τοὺς ὕψωσε περιφημον καὶ μεγαλοπρεπῆ τάφον.

Ἄλλο παράδειγμα τὴν ἀκούσατε τῆς εὐαισθησίας τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἐσώζετο παράδοσις εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ὅτι ὁ Ἄδμητος τῆς Θεσσαλίας ἐκινδύνευεν εἰς ὄραν θανάτου· ἦλθε χρησμὸς ἀπὸ τοὺς Δελφοῦς, ὅτι ἂν ἄλλος θέλῃ νὰ ἀποθάνῃ ἀντὶ τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, οἱ θεοὶ τὸ ἐδέχοντο. Πατέρας καὶ μητέρα εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ χρησμοῦ ἔμειναν ἄφωνοι. Ἡ Ἀλκήστη εἶπε δέχεται θάνατον ἀντὶ τοῦ ἀνδρός της. Ὁ Χάρος καὶ ἡ Μοῖρα ἐδέχθησαν τὴν ἀνταλλαγὴν. Ἡ ψυχὴ, ἡ φωνὴ τοῦ τραγικοῦ Εὐριπίδου μᾶς προσφέρει ὄρατο παράδειγμα εὐαισθησίας Ἑλληνικῆς μὲ τὴν ὁμιλίαν τῆς Ἀλκήστης· ἀκούσατε.

Ἄμα ἡ Ἀλκήστη αἰσθάνθη τὸ τέλος της, ἔλουσε τὸ σῶμά της εἰς τὸ καθαρὸ νερὸν τοῦ ποταμοῦ, ἐστολίσθη μὲ τὰ πλέον ὄρατὰ της φορέματα· ἔπειτα ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς Ἐστίας ἐδεήθη· Θεᾶ, πρὶν καταίβω εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἄδου, γονατίζω ἐμπρός σου· γείνου ἐσὺ μητέρα τῶν τέκνων μου· δόσε ἐσὺ εἰς τὸ ἀρσενικόν μου τέκνον συμβίαν ἄξιαν τῆς ἀγάπης του, καὶ εἰς τὴν θυγατέρα μου ἀνδρὰ ἄξιον αὐτῆς· Θεᾶ, κάμε νὰ μὴν ἀποθάνουν τὰ τέκνα μου πρὶν τῆς ὥρας εἰς τὸ κάλλος τῆς νεότητος, καθὼς ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἀλλὰ νὰ ζήσουν καὶ νὰ φθάσουν εἰς εὐτυχισμένα γηράματα. — Τὰ τέκνα της ἐν τοσοῦτῳ ἐπιάνοντο ἀπὸ τὰ φορέματά της, τὴν φιλοῦσαν, τὰ ἐφίλει, ὅλο τὸ παλάτι ἠχολογοῦσε ἀπὸ κλάι-

ματα· δὲν ἐστάθη ἀνθρώπος, τὸν ὁποῖον νὰ μὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χεῖρ πρὸς ἀποχαιρετισμόν. Ὁ Ἄδμητος κρατῶντάς την εἰς τὴν ἀγκυλιάν του, ἐδέρυετο ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν τῆς λύπης· τέλος ἡ Ἀλκήστη εἰς τὸ ψυχομαχητό της ἀπάνω, τοῦ λέγει τὰ ἀκόλουθα λόγια· Ἄδμητε βλέπεις πῶς εἶμαι, ἀλλὰ πρὶν κλεισθῆ ὁ θάνατος· τοὺς ὀφθαλμούς μου, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἐπιθυμίαν μου. Ἡ θυσία τῆς ζωῆς μου σώζει εἰς ἐσὲ τὴ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀποθνήσκω διὰ ἐσὲ· ἐδύνομαι, ὡς ἡξέουσαι, νὰ μὴν ἀποθάνω, ἐδύνομαι εἰς τὴν ἡλικίαν μου νὰ πάρω δεύτερον ἀνδρὰ· δὲν ἔστερξα νὰ ζήσω, χωρισμένη ἀπὸ σέ· δὲν ἐψήφισα τὴν νεότητά, καὶ ἐπροτίμησα θάνατον· οἱ γονεῖς σου πληὰ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς των δὲν ἔκαμαν ἕτι ἕκκαμα ἐγὼ, νὰ ἀποθάνουν, νὰ σώσουν τὸν μονάκριβον υἱόν τους· ἂν αὐτοὶ ἐδέχοντο θάνατον, ἐγὼ θὰ ἐζούσα· ἐσὺ δὲν θὰ ἐθηρηολογοῦσες τὴν ἔλλειψιν τῆς μητρὸς τῶν τέκνων σου. Τώρα μονάχος θὰ ἀναστήσῃς ὄρφανὰ· ἀλλ' οἱ θεοὶ ἠθέλησαν νὰ ἔλθουν τὰ πράγματα ὡς ἦλθαν· ὑπομονή! τώρα σὲ παρακαλῶ μίαν χάριν, ἀντὶ τῆς ζωῆς· ποῦ σοῦ δίδω. Ποῖα χάρις ἰσοδυναμεῖ τὴν στέρησιν τῆς ζωῆς; ἀλλὰ ἄκουσε. Δίκαιο πρᾶγμα σοῦ ζητῶ· ἂν ἀγαπᾷς τὰ παιδιὰ μας καθὼς ἐγὼ τὰ ἀγαπῶ, μὴν πάρῃς ἄλλην γυναῖκα, ἡ ὁποία ἴσως ὡς μητριὰ, δύναται νὰ τὰ τυραννῆ, μὴ, παρακαλῶ! τὰ τέκνα μας θὰ ἔχουν εἰς σὲ καταφύγιον· ἄς μὴ τοὺς γίνεταί ἐμπόδιον· ἡ μητριὰ δὲν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν μητέρα· ἐσὲ, κόρη μου, εἰς ὄραν γάμου ποῖα θὰ σὲ ἐπιμεληθῆ; ποῖα θὰ σὲ παρασταθῆ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ τοκετοῦ, ὅταν ἡ παρουσία τῆς μητρὸς εἶναι τὸ γλυκύτερον τῶν παρερηρημάτων; ἀποθνήσκω, Ἄδμητε, σᾶς ἀποχαιρετῶ· ἔχε, Ἄδμητε, τὸ καύχημα ὅτι ἔλαβες τὴν καλῆτερη τῶν γυναικῶν, καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, τὴν καλῆτερη τῶν μητέρων!

Μοῦ φαίνεται, Κύριοι, ὅτι τύπους εὐαισθησίας Ἑλληνικῆς ζωηροτέρους ἀπὸ τοὺς ἀναφερομένους δὲν ἐδύνομαι νὰ σᾶς προσφέρω· ἀλλὰ θὰ σᾶς εἰπῶ τώρα καὶ ἄλλο παράδειγμα, ἴσως καὶ ἀνώτερο, ὑψηλότερο ἀπὸ τὰ εἰρημένα, ἀνώτερο χάριν τοῦ εἶδους τῆς ὁμιλίας. Αὐτὸ τὸ παράδειγμα μᾶς τὸ δίδει πάλαι ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, μὲ τὰ λόγια τὰ ὁποῖα θέτει εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Κύρου. Ὁ Κύρος, γνώστης τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του, ἀποχαιρετᾷ τοὺς υἱούς του, τοὺς φίλους του. Χαίρομαι ὅτι ἀποθνήσκω, ἀφίνωντας τὴν πατρίδα μου, ἔχε πλέον ταπεινὴν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ προτι-

μημένην, δοξασμένην εἰς τὴν οἰκουμένην· παραγγέλλει πολλὰ ἀγαθὰ ποραδείγματα εἰς τὰ τέκνα του· τέλος, ἰδοὺ τώρα τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀθηναίου Ξενοφῶντος, τέλος λέγει ὁ Κύρος, ἄμα ἀποθάνω, ἀποδώσατε εὐθὺς τὸ σῶμά μου εἰς τὴν γῆν, τί γλυκύτερον νὰ σμιχθῆ ἡ σκόνη μου μὲ τὴν γῆν, ἡ ὁποία γεννᾷ τὰ πάντα, καὶ τρέφει τὴν ἀνθρωπότητα; Ἐγὼ πάντοτε ἐστάθηκα φιλόανθρωπος, καὶ τώρα εὐχαρίστως θὰ συγκοινωνήσω μὲ τὴν γῆν, τὴν εὐεργέτριαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. — Κύριοι καὶ Κυρίαίς, ὁποῖον κάλλος ψυχῆς, ὁποῖα εὐαισθησία καρδίας, ὁποῖα φωτογραφία ψυχῆς Ἑλληνικῆς! Μὴν εἰπῆτε ὅτι ὁ Κύρος ὁμιλεῖ, ὁμιλοῦν τὰ φιλοκάρδια, λαλεῖ τὸ γλυκὺ στόμα τοῦ Ξενοφῶντος· Ἀττικὴν μέλισσαν δὲν τὸν εἶχαν ὀνομάσει οἱ συμπατριῶταί του;

Προβλέπω, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, μίαν ἀντιλογίαν ἐδῶ ἀπὸ τοὺς ἐντίμους ἀκροατάς μου· τάχα διότι ἦτον τοιαύτη ἡ καρδία τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Ξενοφῶντος, τέτοιος ἦτον ὄλος ὁ Ἑλληνικὸς λαός; ἀπίστευτον! Ἀπαντῶ μὲ εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀντιλογίαν· σκεφθῆτε ἓνα φυτὸ τῆς γῆς, μίαν κιστριάν, μίαν λεμονιάν, ἀνθίζου, χύνουν καρπὸν εἰς κάθε μέρος τῆς γῆς; ὅχι! χρειάζεται εὐτυχισμένη σύμπτωσης, συζυγία τόπου ἀρμοδίου, ἀέρος, ἡλίου, βροχῆς· ὁμοίως ἡ ἐμφάνισις ἀνθρώπων ἐξόχων δὲν γίνεται, παρὰ ὅπου τὰ στοιχεῖα τοῦ τόπου τὸν συνδράμουν, ποῖος πολὺ, ποῖος ὀλίγο, ὅλοι ὁμοιάζουν· ἀλλὰ ἓνας ἐξέχει καὶ ὀνομάζεται Ὀμηρος, Σοφοκλῆς, Ξενοφῶν, Δημοσθένης· χάριν λόγου, ἐπειδὴ ἀνέφερα τὸν Δημοσθένην, ἡ ἀρμονικὴ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων ἦτον εἰς τὰ χεῖλη ὅλων, καθεὶς τῶν Ἀθηναίων ἔλεγε εὐχομαι τοῖς θεοῖς, εὖνοϊαν, διατελῶ, πόλιν· ἀλλ' ἔρχεται ὁ Δημοσθένης καὶ πλάττει τὴν θαυμαστὴν περίοδον. « Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσων εὖνοϊαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῆ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. »

Εἰς τὴν ψυχὴν, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Ξενοφῶντος συγκεντρώνεται τὸ κάλλος τῆς Ἑλληνικῆς καρδίας σκορπισμένο εἰς πολλούς. Ἡ χάρις αὐτῆ τῆς εὐαισθησίας τῶν προγόνων μοῦ δίδει ἀφορμὴν νὰ εὐλογήσωμεν τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ ὁποῖοι μὲ τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς των καὶ τῆς περιουσίας των προοιμίησαν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ἐπειδὴ χωρὶς τὴν ἐλευθερίαν

καὶ ἡ καρδία μένει μακαρμένη, δὲν ἔχει φτερά γενναίων αἰσθημάτων καὶ ἀρετῆς· τὸ φτερό θέλει ἀέρα, ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ νὰ κυματίζῃ τὰ πτερά της εἰς τὰ οὐράνια, ἡ δουλεία εἶναι στέρησις πνοῆς, ἀέρος, πτερό τζακισμένο. Δὲν θέλω, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, νὰ τελειώσω τὸν λόγον μου, χωρὶς νὰ σᾶς προσφέρω παράδειγμα εὐαισθησίας συγγραφῆς ξένου ἔθνους, τοῦ Βιργιλίου. Μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐξαισίου κάλλους παράδειγμα θὰ ἀκούσετε, ἀλλὰ εἰς τὴν τόσῃ ἀκμῇ τῆς εὐμορφίας του αἰσθάνεσαι ἕνα τι, θὰ ἐξηγηθῶ μὲ εἰκόνα λόγου, τὸ ποίημα τὸ ἑλληνικὸ, ἡ εὐγλωττία τῆς καρδίας τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Ξενοφάντος, εἶναι γλυκὸ νερὸ καθαρὸ, τοῦ λατινίου συγγραφέως εἶναι μὲν νερὸ καθαρὸ, πλὴν μοῦ φαίνεται, ὡς τάχα νὰ ἀκούωμεν μίαν μικρὴν, μικρὴν γλυφάδα, μίαν ἀδυναμίαν γλυκύτητος φυσικῆς. Σᾶς μεταφράζω ἀπὸ τὸ λατινικόν, ἀπὸ τὸ τέταρτον βιβλίον τῶν Γεωργικῶν τοῦ Βιργιλίου. Ἰσως καὶ τὸ Βιργιλιανὸν διήγημα εἶναι ἀμεμπτον, ὀλοφάνερα ὅμως ποτίζεται ἀπὸ νάματα ἑλληνικὰ προσέξετε.

Πάθος θανατικοῦ ἐβασάνιζε τὰ μελίσιμα τοῦ Ἀριστέου· ὁ πλούσιος μελισσοουργὸς ἦτον εἰς ἀπελπισίαν, ἔκαμε τρόπον καὶ ἐρώτισε τὸν μάντιν Πρωτέα, ποῖοι θεοὶ τὸν ὠργίσθησαν καὶ τόσο τὸν ζημιώνουν. Δὲν εἶναι θεὸς ὠργισμένος μαζί σου, ἀπεκρίθη ὁ μάντις, ἡ ἀδικία σου πρὸς τὸν Ὀρφέα σοῦ προξενεῖ αὐτὰ τὰ δεινὰ· ὅταν ἡ Εὐρυδίκη, συμβία τοῦ Ὀρφέως ἐφευγε κυνηγημένη ἀπὸ σέ, δὲν εἶδε ἡ νέα ὄφιν φαρμακερὸν κρυμμένον εἰς τὰ χορτάρια, τὸν ἐπάτησε· καὶ τὸ δάγκαμα τοῦ φιδίου τῆς προξένησε θάνατον. Τὴν ἔκλαυσαν ἡ νύμφαις Δρυάδες, τὰ βουνὰ τῆς Ροδόπης, οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ κάμποι. Ὁ Ὀρφεὺς κτυπῶντας λυπητερὰ τὴν λύραν, νύχτα καὶ ἡμέρα εἰς τὰ χεῖλη του εἶχε τὴν ἀγαπητὴν του σύζυγον, καὶ εἰς τὰ βασίλεια τοῦ ἄδου ἐκατέβη. Ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς φωνῆς του μαγευμένοι ἤρχοντο οἱ ἴσκιαι τῶν ἀποθαμμένων, τόσαι, ὅσαις χιλιάδες πουλιῶν μαζόνονται εἰς τὰ δένδρα, ὅταν βροχὴ καὶ χαλάζι τὰ κατεβάξαι ἀπὸ ταῖς κορυφαῖς τῶν βουνῶν εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη· ἤβλεπες μητέρας, κοράσια, μεγαλόψυχους ἥρωας, παιδιὰ τρυφερὰ ἡλικίας· ἐφριζαν εἰς τὴν ἁρμονίαν τῆς φωνῆς τοῦ Ὀρφέως, καὶ τὰ φίδια εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν Εὐμενίδων, καὶ τὰ τρία στόματα τοῦ Κερβέρου· τέλος ἡ Εὐρυδίκη, κατὰ συγκατάνευσιν τῶν θεῶν τοῦ ἄδου, ἐδόθη εἰς τὸν Ὀρφέα νὰ ἰδῇ πάλε τὸ φῶς τῆς

ἡμέρας· ἀλλ' ὁ ἀτυχὴς ἐραστὴς ἐβίασε τὸν νόμον· ὀλίγο ἔλειπε ἀκόμη νὰ ἰδοῦν, τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἐστράφη ὁ Ὀρφεὺς νὰ ἰδῇ ἂν τὸν ἀκολουθῇ ἡ νέα· ἐλύθησαν τότε εὐθύς ἡ συμφωνίαις μὲ τοὺς θεοὺς τῶν νεκρῶν· φωνάζει ἡ Εὐρυδίκη, ἄτυχε, τί ἔκαμες; πάλιν σὲ χάνω καὶ μὲ χάνεις, χαῖρε· φεύγω· θάνατος κοιμίζει τοὺς ὀφθαλμούς μου· ὄχι πλέον ἐδική σου, ἀπλῶν πρὸς σὲ εἰς χαιρετισμὸν τὰς ἀγκάλας μου.

Ἐπὶ ματαίῳ ὁ Ὀρφεὺς ἠθέλησε πάλιν νὰ ἡμερώσῃ τὸν βασιλέα τοῦ ἄδου· ὁ Χάρος ἐπῆρε εἰς τὴν λέμβον του τὴν Εὐρυδίκην, βυθισμένην εἰς τὴν κρυάδα τοῦ θανάτου. Τί νὰ κάμῃ ὁ ἔλεεινὸς σύζυγος; διὰ ἐπτὰ μῆνας ἔκλαιε ἐκεῖ εἰς τὸν Στρουμόνα ποταμὸν· ἐκατέβαιναν τὰ θηρία τοῦ δάσους νὰ τὸν ἀκούσουν, ἐσίοντο τὰ δένδρα εἰς τὴν φωνὴν του· ὅμοιαζε ἀπδόνι, τὸ ὅποιον μυρολογεῖ τὴν νύκτα τὰ τέκνα του, ἀρπαγμένα ἀπὸ ἀσπλαγγχον χωρικόν. Ἀγάπην, ὑπανδρείαν ἄλλην δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ἀκούσῃ ὁ Ὀρφεὺς, ὥστε θυμωμέναις ἡ νέαις ἐκείνου τοῦ μέρους, ἐφόνευσαν τὸν εὐμορφον τραγουδιστὴν, καὶ ἡ κεφαλή του χωρισμένη ἀπὸ τὸ ἀλάβαστρον τοῦ λαιμοῦ του, καὶ κυματίζομένη ἀπὸ τὸν Εὐρον ποταμὸν, πάλε ἀηδονολαλοῦσε τὸ ὄνομα τῆς Εὐρυδικῆς· Εὐρυδικὴν ἀντιλαλοῦσαν ἡ παραποταμαῖς καὶ τὰ δάση.

Ἄς ἐπαναλάβωμεν, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, τὸν ἔπαινον τῶν ἑλλήνων τοῦ ἀγῶνος, ἔπαινον, τὸν ὅποιον μᾶς εἶχε διακίψει ὁ Βιργίλιος. Ἄς τοὺς μακαρίσωμεν λοιπὸν, ὅτι συμμορφώθησαν ἐντελῶς μὲ τὸν ὕμνον τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὴν ἀρετὴν.

Ἄρετὰ πολύμοχθε γένει βροταίῳ . . . . .

Σᾶς πέρι παρθένε μορφῆς καὶ θανεῖν ζηλωτὸς

Ἐν Ἑλλάδι πότμος . . . . .

Διὰ τὸ κάλλος σου, ὦ Παρθένε ἀρετῆ, ἐπιθυμητὸς καὶ ὁ θάνατος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὅποιος ἐραστὴς σου, ὦ ἀρετῆ, προτιμᾷ κακοπάθειαις, κινδύνους, παρὰ τὴν λάμπιν τοῦ χρυσοῦ καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ὕπνου.

Καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς ὁποίους ἀναφέρομεν ἀπέδειξαν μὲ τὴν πράξιν τὴν λατρείαν τους πρὸς τὴν ἀρετὴν εἰς τὰ δακρύχαρα, φιλελεύθερα, ἠρωϊκὰ ἔργα τῆς τρίτης δεκαετίας τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ ἄς ἔχωμεν πίστιν ὅτι δαφνοστόλιστοι πάλε καιροὶ θὰ τιμήσουν τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν. Θὰ ἤμουν, Κύριοι καὶ Κυρίαίς, ἔνοχος ἀδικίας, ἀχαριστίας πρὸς τὴν νέαν Ἑλλάδα, ἂν δὲν σᾶς

ἔφερα καὶ παραδείγματα τῆς εὐαισθησίας τῆς καρδίας τῶν νέων ἑλλήνων, καὶ παρακαλῶ ἀκροασθῆτε. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Ἰωάννου Παπαρηγοπούλου ἤκουσα ἀπὸ ὀθωμανῶν ἀξιωματικῶν διήγημα, φωτεινὴν μαρτυρίαν εὐαισθησίας ψυχῆς Ἑλλήνος σηματοφόρου τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγῶνος. Εἰς μίαν μάχην, ἐδιηγείτο ὁ ὀθωμανός, εἰς μίαν μάχην οἱ ἐδικοί μου ἐκυνήγησαν τοὺς ἐδικούς σας, ὁ σηματοφόρος σας πληγωμένος ἐγονάτισε, κρατοῦσε ὅμως δυνατὰ τὴν σημαίαν· δεύτερο βόλι τὸν πῆρε, τὸ αἷμα ἐξεχείλισε εἰς τὰ περίσσεια μακρὰ μαλλιά του, χυμένα εἰς ταῖς πλάταις του· μὲ τὴν αἱματωμένην κεφαλὴν του ἀκουμπημένη εἰς τὸ κοντάρι τῆς σημαίας ἐφώναζε εἰς τοὺς συντρόφους του, τὸν σταυρόν! τὸν σταυρόν! μὴν ἀφήσετε νὰ πέσῃ εἰς τὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ! τὴν σημαίαν, μὴν φεύγετε, ἐλάτε νὰ πάρετε· ἐντραπήτε τὴν πατρίδα μας, τὰ δάκρυα τῶν ἑλλήνων, τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν μητέρων μας· ἐλάτε, πάρετε τὸν σταυρόν ἀπὸ τὰ ἀδύνατα χέρια μου, τρέξετε. — Καὶ οἱ συντρόφοι του κεντημένοι ἀπὸ ταῖς ἀγρίαις φωναῖς του ἐστράφησαν καὶ ἐπῆραν τὴν σημαίαν ἀπὸ τὸ χεῖρι του. Τότε αὐτὸς στρεφόμενος πρὸς τοὺς ἐδικούς μου, ἐλάτε, εἶπε, φονεύσατέ με τώρα. Δὲν ἔλειψαν οἱ ἐδικοί μου εἰς τὸ κάλεσμα, ἐχύθηκα καὶ ἐγὼ νὰ τὸν γλυτώσω, δὲν πρόφθασα· οἱ ἐδικοί μου τὸν εἶχαν ἀποτελειώσει· εἶπα καὶ τὸν ἔθαψαν, καὶ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου τοῦ νέου ἀνταπακρίνετο μὲ τὴν γενναϊότητα τῆς καρδίας του.

Κύριοι καὶ Κυρίαίς, μὴν λησμονήσωμεν ποτὲ, ὅτι ἡ σημαία ἐκείνη κυματίζει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς παντὸς Ἑλλήνος καὶ ἑλληνίδος καὶ διψᾷ νὰ ἀνανεώσῃ τὰ ἀνδραγαθήματα τῆς σημαίας τοῦ Λαβάρου, ὅσα μᾶς ἱστορήσε τὴν περασμένην Κυριακὴν ὁ Αἰγαιοπελαγίτης συναδέλφος μας, βεβαιώνοντας ὁ εὐγλωττος φίλος μας μὲ τὴν ὀμιλίαν του, βεβαιώνοντας τὸ γνωμικὸν τοῦ Κάμοενς, « ἡ Ἑλλὰς μήτηρ εὐγλωττων καρδιῶν. »

Ἡ ΑἲΓΥΡΑ ΦΙΛΙΣ. (1)

Κύλισμα ὑπόκωφον καὶ μεμακρυσμένον ἠκούετο, ὕπερ ὄλονεν ἐπλησίαζεν. Ἰσπερον ἠκούσθη κρότος κωδωνίσκων καὶ κροτήματα μάστιγος· ἔπειτα ἄμαξ' ἰς ἔσεισε τὰς σιωπηλὰς ὁδοὺς τοῦ

Neully· ἐπὶ τέλους ἡ κιγκλὶς τοῦ μεγάρου ἤνοιξε μετὰ πατάγου καὶ ἄμαξα ταχυδρομικὴ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν.

— Φίλε μου, εἶπεν ἡ Λαίδυ Βεῦμουθ, ὅτε πρὸ ὀλίγου εἰσῆλθον ἐνταῦθα, εἶχον εὐάρεστον εἰδήσιν νὰ σοὶ ἀναγγείλω . . . δηλαδὴ τὴν ἄφιξιν προσώπου τινὸς λίαν προσφιλοῦς μοι καὶ τὸ ὅποιον ἐντὸς ὀλίγου θὰ σᾶς παρουσιάσω.

— Διάβολε, εἶπεν ὁ ἄγγλος μετ' ἀγανακτικῆς, ἡ στιγμὴ εἶναι κακῶς ἐκλελεγμένη διὰ . . .

— Ἐξ ἐναντίας ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ὦραν καταλληλωτέραν. Θὰ συμμερισθῆτε τὴν γνώμην μου ὅταν τὴν ἰδῆτε.

— Ἀποσύρομαι ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ὀκτάβιος.

— Ὄχι, κύριε κόμη, εἰσθε τὸνναντίον ἀναγκαῖος ἐνταῦθα . . . καὶ πρέπει νὰ μείνητε.

— Ἀλλά . . . ἀνέκραξαν ὁμοῦ καὶ οἱ δύο ἄνδρες.

— Οὔτε λέξιν περισσώτερον, κύριοι· εἰσθε αἰχμάλωτοί μου ἐν λόγῳ· ἐπειδὴ ὅμως ἡ παρουσία σας θὰ ἐμποδίσῃ ἴσως τὸ πρόσωπον αὐτὸ νὰ μοὶ κάμῃ ἐκμυστηρεύσεις τινὰς λίαν σπουδαίας, θὰ μοὶ κάμῃτε τὴν χάριν νὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃτε παρ' ὅταν σᾶς φωνάξω.

— Φοβοῦμαι μὴ τοι μᾶς χλευάζητε, εἶπεν ὁ λόρδος Βεῦμουθ, καὶ ἐγὼ . . .

— Σοῦτ! τὴν ἀκούω! γρήγορα, γρήγορα εἰσέλθετε . . . διὰ νὰ σᾶς διασκεδάσω σᾶς συγχωρῶ νὰ ἀκούσῃτε τὴν συνομιλίαν μας . . . Ἐὰν αἱ εἰκασίαι μου εἶναι ὀρθαί, θὰ τὴν εὐρητε ἀμφοτεροὶ διδακτικὴν.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτης ἡ Λαίδυ Βεῦμουθ ὤθησε γελῶσα τοὺς δύο κυρίους λίαν ἐκπεπληγμένους εἰς τὴν πλησίον αἴθουσαν.

Μόλις δὲ τὸ παραπέτασμα κατέπεσεν ὀπισθέντων καὶ ἡ θύρα ἤνοιξε μετὰ κρότου.

IV.

Ἐπίλογος.

— Ἐμμα! ἀνέκραξε γλυκεῖά τις φωνὴ γυναικός.

— Ἐβρίκετα! εἶπεν ἡ Λαίδυ Βεῦμουθ.

Καὶ βροχὴ ἀσπασμῶν διακοπτομένων ὑπὸ χαρμωσύνων φωνῶν ἀντήχουν εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἀγγλου καὶ τοῦ κόμητος κεκρυμμένων εἰς ἡμισκοτεινόν τι μέρος. Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἐβρίκετας ὁ λόρδος Βεῦμουθ ἐξέβαλε μέγα ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ, καὶ ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ προκειμένου σαίμποδος ἐξεβράχη εἰς ἀπλετον γέλωτα.

Ὁ Ὀκτάβιος τὸν παρετήρησε μετ' ἐκπλήξεως.

Ἄφου δὲ πολλὰς κατ' ἐπανάληψιν φορὰς τὸν ἠρώτησε καὶ δὲν ἠδυνήθη εἰμὴ τὰς λέξεις ταύτας νὰ ἀποσπάσῃ: — ἔνοῶ! ἔνοῶ τὰ πάντα!! ὁ κόμης ἀπεφάσισε νὰ προχωρήσῃ πατῶν ἐπὶ τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν του, καὶ ὑψώσας γωνίαν τινα τοῦ παραπετάσματος παρετήρησε τὰ ἐν τῷ δωματίῳ συμβαίνοντα.

Φαντασθῆτε ἑαυτοῦ δύο ἀνθρώπων ἕνα γεννηθέντα τὴν αὐτὴν ἡμέραν, δύο τολύπας χιόνος περιπλανωμένους εἰς τὸν αἰθέρα, δύο σταγόνας κρυστάλου τρεμουσάσας μετὰ βροχὴν βραγδαῖαν ἐπὶ φύλλου τινος ῥόδου, καὶ δὲν θὰ λάβητε εἰμὴ ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῆς ἀνεξηγήτου ὁμοιότητος τῶν δύο νέων γυναικῶν.

Αὗται ἦσαν προφανῶς ἀδελφαὶ δίδυμοι. Ὄθεν ἐκτὸς τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνδυμάτων δὲν ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης. Ἄλλὰ διὰ τὸν ἀκριβῆ παρατηρητὴν ἢ νεοελθούσα εἶχε περισσότερο ἴσως τρυφερότητα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, περισσότερο ἄκραν καὶ ἀφέλειαν εἰς τὴν στάσιν καὶ περισσότερο μαλθακότητα εἰς τὰς κινήσεις τῆς. Ἦτο δὲ ἐνδεδυμένη ὡς εἰς μέγα πένθος ὅπερ ἀκόμη περισσότερο ἀνεδεικνυε τὴν θαμβόνουσαν λευκότητα τῆς ἐπιδερμίδος τῆς. Ὁ πῖλος καὶ τὸ σάλιον τῆς, τὰ ὁποῖα εἰσερχομένη εἶχε ῥίψει, ἐπεκάλυπτον φανερώτατα εἰς τοὺς ἐκθάμβους ὀφθαλμούς τοῦ Ὀκταβίου τὸ κομψὸν ἀνάστημά τῆς, τὸ τερπνὸν πρόσωπόν τῆς καὶ τὴν βαθυπλόκαμον καὶ λαμπρὰν κόμην τῆς, οἱ βόστρυχοι τῆς ὁποίας ἀνεμιγνύοντο μετὰ τοὺς τῆς παρακαθημένης ἀδελφῆς τῆς, τὴν ὁποίαν ἐκράτει τρυφερῶς ἀγκαλιασμένην. Ἐπὶ τέλους, ἐπὶ τοῦ κάτω χεῖλους ὁ κόμης ἀνεγνώρισε τὸ θελατικὸν μέλαν σημεῖον ἐμφωλευμένον ἐντὸς μικροῦ λακκίσκου καὶ τοποθετημένον ἐκεῖ ὑπὸ τῆς φύσεως μετὰ τὸν πλέον φιλάρεσκον τρόπον.

Αἱ δύο ἀξίεραστοὶ γυναικῆς ἐσχημάτιζαν σύμπλεγμα ἀξιολάτρευτον. Ὡμίλου μετὰ χαμηλῆς φωνῆς καὶ ἡ λαλιά των ἐδῶνε ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Ὀκταβίου ὡς τερπνὴ τις ἀρμονία.

Εἰς αὐτὸν ἐφάνη τὴν ὥραν ἐκείνην μεγίστη ἢ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν ἐνυπάρχουσα διαφορὰ, καὶ ἠπόρει πῶς ἠδυνήθη νὰ ἀπατηθῇ, ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν αἰσθανόμενος μάλιστα πᾶλλον τὸ στήθος του εἰς τὴν ἐλαχίστην λέξιν τῆς Ἐρρίκέτας δυσπρεπεῖτο διότι τὴν ἐσύγχυσε μετὰ τὴν ψυχρὰν καὶ σοβαρὰν Λαίδου Βεῦμούθ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ Ἐμμα ὡς ἐκ προμελέτης ὑψωσε τὴν φωνήν.

Ὁ δὲ λόρδος Βεῦμούθ τοῦ ὁποίου ὁ γέλως ἐπὶ τέλους εἶχε καθησυχάσει, ἤλθεν ἐλαφρῶς καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ κόμητος, ἤκουε καθὼς καὶ ἐκεῖνος μετὰ μεγάλης προσοχῆς.

— Καὶ ὁ σύζυγός σου; ἠρώτησεν ἡ Ἐρρίέτα. Τώρα θὰ ἔλθῃ... κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι ἀπησχολημένος... κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν.

— Καὶ ὁ ἀνώτερος αὐτὸς εἶσαι ἴσως σύ;

— Ἐννοεῖται.

— Σὲ ἀγαπᾷ λοιπὸν πάντοτε ὁ καλὸς Γεώργιος;

— Βεβαίως!... ἀλλὰ κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον;

— Καὶ εἶναι πολλοὶ τρόποι τοῦ ἀγαπᾶν;

— Ὁ Γεώργιος ἔχει τὸν ἰδικόν του, τὸν ὁποῖον κρύπτει εἶναι ὑποπτος, ζηλότυπος, κρυψίνους...

— Σὰς ἀρέσκει! εἶπε χαμηλοφώνως ὁ Ὀκτάβιος πρὸς τὸν λόρδον Βεῦμούθ.

— Καὶ ἐπὶ τέλους, εἶπεν ἡ Ἐρρίέτα γελῶσα, εἶναι ὁ καλλίτερος συζυγὸς τοῦ κόσμου. Ἡξεύρεις ὅτι παρῆλθον τέσσαρα ἔτη ἀφ' οὗτο εἶναι γαμβρός μου;

— Φεῦ τὸ ἠξεύρω! εἶπεν ἡ πονηρὰ μετὰ κομικοῦ μειδιάματος.

— Κακὴ! εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ τὸν γνωρίσω ὅταν σὲ ἐνυμφεῖται ἡμῶν εἰς τὰς Ἰνδίας μετὰ τοῦ πρώτου συζύγου μου, ὅτε δὲ ἐπέστρεψα τελευταῖον πρὸ δύο ἐτῶν ἔλειπεν εἰς ἀποστολὴν δὲν ἔξεύρω ποῦ... εἰς τὴν Ἰσπανίαν νομίζω, εἶναι, σὲ βεβαίῳ, δυστύχημα.

Θὰ τὸν ἴδῃς, ἀλλὰ προκειμένου τοῦ λόγου περὶ τοῦ τελευταίου σου ταξιδίου, πρέπει νὰ σὲ μάλωσω.

— Ἐμὲ μικρὰ μου ἀδελφὴ!

— Μάλιστα σέ, διότι διήγειρες τρομερὰς θυελλὰς εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Δὲν ἐπίστευον ὅτι ἔχω τόσους ἰσχυροὺς πνεύμονας... καὶ πῶς τοῦτο;

— Λαβοῦσα ἐξ ἀπροσεξίας τὴν ἀργυρὰν φιαλίδα μου. Ὁ λόρδος Βεῦμούθ ἐνόμισεν ὅτι ἔχθη ἕκαμε μεγάλον θόρυβον, ἰδοῦ!...

— Εἶναι ἀληθές! τὸ παρετήρησα καθ' ὅδον, ἀλλὰ ἠξεύρεις με τί βίαν ἔφυγα... Ὁ σύζυγός μου με ἐπερίμενεν εἰς τὴν Μασσαλίαν, ὅθεν ἐμέλλομεν νὰ ἀναχωρήσωμεν...

— Ναὶ ἤθελα νὰ σὲ κρατήσω ἡμέρας τινὰς, σὺ ἀντέτεινες εἰς τὰς παρακλήσεις μου... τὸ καθῆκον, ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας...

— Ὁ κύριος δὲ Βερνὺ ἦτο τόσον καλὸς, τόσον ἀνεξίκακος δι' ἐμέ!

— Ὁ κύριος δὲ Βερνὺ!!! ἀνέκραξεν ὁ Ὀκτάβιος, ὁ γέρον ἐξάδελφός μου τοῦ Ποντισέρυ! ὁ ὑπέρπλουτος... Ἄχ! δυστυχῆς ὅπου εἶμαι, καὶ ἐγὼ ἠρνήθην νὰ νυμφευθῶ τὴν χηρεύσασαν σύζυγόν του!

— Καλὰ! ἰδοῦ ὠραῖον παληκάρι! ἐπανελάβε φλεγματοῦς ὁ λόρδος Βεῦμούθ.

— Ἄχ! ἔλεγεν ἡ Ἐρρίέτα, ποτὲ δὲν θὰ παρηγορηθῶ διὰ τὴν στέρησίν του! Γλυκὺς καὶ πνευματώδης γέρον! ἦτο δι' ἐμέ πατήρ, φίλος, προστάτης... περισσότερο τούτου, πνευματικός μου...

— Ὅπερ δὲν σ' ἐμπόδισε νὰ τὸν λάμῃς νὰ περιμείνῃ δέκα πέντε ἡμέρας ἐπὶ τῆς Cannebiere (1).

Ἡ κυρία δὲ Βερνὺ ἐκύτταξε τὴν ἀδελφὴν τῆς μετ' ἐκπλήξεως.

— Ἐνῶ σὺ, μικρὰ μου ἀδελφὴ, ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ Ἐμμα, ἀνέπνεες τὸν εὐώδη ἀέρα τοῦ Φοντενεβλώ! ἐξεμυστηρεύθης καὶ τοῦτο ἐπίσης;

— Πῶς! τίς σοὶ εἶπεν...;

— Μοὶ τὸ εἶπεν ἡ φιαλὶς μου, τὴν ὁποίαν ἀνεῦρον εἰς τὸν Χρυσὸν Ἀστὸν ὅπου τὴν ἐλησμόνησας, ἀχάριστος. Διὰ νὰ σ' ἐκδικηθῇ, μὰς ἐδιηγήθη ὠραῖα πράγματα!

— Σπουδαίως, πῶς ἠξεύρεις...;

— Μήπως δὲν εἶναι ὅλα γνωστά; Καὶ ὁ ὠραῖος σου ἀσθενὴς, πῶς πηγαίνει;

Ἡ Ἐρρίέτα ἐγένετο ἐρυθρὰ καὶ ἐταράχθη εἰς τὸν τρόπον λίαν καταφανῆ.

— Ὁ ἀσθενὴς μου;...

— Μάλιστα, ὁ κόμης δέ... δέ; Βοήθησέ με λοιπὸν, ἔχω τ' ὄνομά του εἰς τὰ χεῖλιά μου.

— Ἀλλὰ Ἐμμα, δὲν ἠξεύρω... ποῖον θέλεις νὰ εἰπῆς...

— Μικρὰ πονηρὰ! Μὴ φοβῆσαι, οὐδεὶς ἀδιάκριτος μὰς ἀκούει...

— Σὲ βεβαίῳ ὅτι...;

— Καὶ τὰς νύκτας τὰς ὁποίας διήλθες παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του; τὰς ἐλησμόνησας; Σπαρὰ τῶν ἄδελφῶν τοῦ Ἐλέους δύνασαι νὰ γείνης.

— Ἐν τούτοις, ἀνέκραξεν ἡ Ἐρρίέτα ἐκστατικῆ, τοῦτο εἶναι θαῦμα! πῶς σὺ γνωρίζεις πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδεὶς εἰς τὸν κόσμον ἔμαθεν.

— Ἡ φιαλὶς μου... πάντοτε ἡ φιαλὶς μου! δὲν ὑπάρχει αἰτία ἐρυθρίασεως, ἐξεπλήρωσες τὰ

(1) Ἡ προκουαία τῆς Μασσαλίας.

καθήκοντα τῆς χριστιανικῆς ἀδελφότητος... τὴν ὁποίαν ἐγὼ ποσῶς δὲν γνωρίζω.

— Μὴ μ' ἐμπαίζης, Ἐμμα, καὶ σὺ τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνες.

— Ὁ θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ. Καὶ ἡ τίγρις ὁ σύζυγός μου τότε ἤθελε ταραξεί ὅλον τὸ Φοντενεβλώ τὴν ἐπαύριον ἔχει φοβερὰν θηριωδίαν.

— Χαιρετήσατε! εἶπεν ὁ Ὀκτάβιος εἰς τὸν λόρδον Βεῦμούθ.

— Λάβε τὴν θέσιν μου μίαν στιγμὴν, Ἐμμα. Εἰς Φοντενεβλώ ἠσθάνθη ἑαυτὴν κακοπιακυῖαν, ἔσταμάτησα καὶ ἐζήτησα ἐν δωμάτιον διὰ νὰ διέλθω τὴν νύκτα. Βλέπω ἐν τούτοις μεγάλην ταραχὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐρωτῶ, καὶ μὲ πληροφροῦν ὅτι δυστυχῆς τις νέος εἶναι ἐκεῖ, πληγωμένος, ἀγωνιῶν, ἀποθνήσκων... ἀκούω συγχρόνως προφερόμενον τὸνομά του, Ὀκτάβιος δὲ Σουβράν.

— Λοιπὸν, τὸ ἐνθυμεῖσαι!

— Τοσοῦτω μᾶλλον, καθόσον ὁ Κ. δὲ Σουβράν εἶναι ἐξάδελφός μου.

— Ἐξάδελφός σου! ἀστειεύεσαι;

— Ποσῶς, λέγω ἀλήθειαν, διότι ἡ ἐμοῦ ἢ τοῦ συζύγου μου δὲν εἶναι τὸ αὐτό; Συχνὰ ὁ Κ. δὲ Βερνὺ μοὶ ὠμίλει περὶ τοῦ πλησιεστεροῦ τούτου συγγενοῦς του, ἀλλὰ μὲ λέξεις πολὺ... ζωνηράς.

— Μπᾶ! μήπως ὁ κόμης Ὀκτάβιος...;

— Εἶναι φαίνεται, παλιότης, φαυλόβιος, ἄσωτος... καὶ...;

— Ἐν συντόμῳ ἐν σύνολον ὅλων τῶν ἐλαττωμάτων; εἶπεν ἡ Λαίδου Βεῦμούθ.

— Σὰς συγχάρω καὶ ἐγὼ τώρα!... εἶπεν ὁ Ἄγγλος πρὸς τὸν Ὀκτάβιον.

— Πολὺ τρέχεις, εἶπεν ἡ Ἐρρίέτα μετ' ὀργῆς. Κατ' ἀρχὰς ἀπὸ ἀβοροφροσύνης δὲν ἐτόλμων νὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἴδω! ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ἀναλογιζομένη ὅτι τὸ δυστυχῆς αὐτὸ παιδίον ἦτο ἐκεῖ, πλησίον μου, θηῆσκον, χωρὶς φίλους, χωρὶς οἰκογένειαν, χωρὶς ὑπηρετάς περὶ αὐτὸ, πρὸς δὲ ὅτι ἦτο συγγενὴς μου καὶ ὅτι ἦτο ἐντροπὴ ξένοι νὰ δεχθῶσι τὴν τελευταίαν του ἀναπνοήν, ἔλαβα διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς τὸ κηρίον διὰ τῆς ἄλλης δὲ τὸ θάβρος μου καὶ ἐκτύπησα εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ἥτις εὐρίσκετο ἀντικρὺ τῆς ἰδικῆς μου. Δὲν μοὶ ἀπεκρίθησαν ἐν τούτοις ἤκουσα ὀμιλίας... Ἦνοιξα καὶ εἰσῆλθον. Ἄχ! φιλιότη μου, ὁποῖον θέαμα! Ἦτο ἐκεῖ λευκὸς ὡς τὸ σάβανον, παραδεδυμένος εἰς κοπιώδη ὕπνον καὶ προφέρων ἀσυνκρτήτους λέξεις. Πλησίον αὐτοῦ μίαν χονδρῆ

ὕπνρητριά ἐρογχαλίζεν εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε ἐσειετο τὸ πάτωμα . . . . Εἰς τὴν προσέγγυσίν μου ἦνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς. . . .

— Ἐχει ὠραίους ὀφθαλμούς, διέκοψεν σοβαρῶς ἡ Λαίδη Βεϋμούθ.

— Δὲν εἶναι ἀληθές! εἶπε ζωηρῶς ἡ Ἐρρίέτα.

Εἶτα ταραχθεῖσα, προσέθηκε.

— Τὸν γνωρίζεις λοιπόν;

— Ἐξακολουθεῖ, καλὴ μου ἀδελφὴ, δὲν ἤξεύρεις πόσον ἡ διήγησίς σου μᾶς ἐνδιαφέρει ὅλους.

Καὶ ἔρριψε βλέμμα λαθραῖον καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοῦ ἐκ βελουδοῦ παραπετάσματος, τὸ ὁποῖον ἐκινεῖτο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν.

Ἡ Ἐρρίέτα ἐπανέλαθεν.

— Εἶχε τρομερὸν παραλογισμόν, διότι μ' ἐξέλαθεν ὡς φάντασμα, ὡς τὴν ψυχὴν τῆς μητρὸς

του, καὶ μ' ὠμίλει διὰ φωνῆς τόσοσ γλυκειάς, τόσοσ γλυκειάς . . . ὥστε οἱ ὀφθαλμοί μου ἐνεπλήσθησαν δακρύων . . . . Μοὶ ὠμίλει δ' ἐπὶ πολὺ

καὶ τῷ ἀπεκρινόμεν, κολακεύουσα τὸ ὕπνρητόν του . . . . τοῦτο ἐφαίνετο ὅτι τὸν εὐχαρίστει.

Ἐπὶ τέλους τοῦ ἔδωκα καὶ ἔπιε τὸ ἱατρικὸν του καὶ ἐκοιμήθη ἡσυχώτερος κρατῶν τὰς χεῖράς μου ἐντὸς τῶν ἰδικῶν του . . . . Ὅτε δ' ἐξημέρωσε ἀνεχώρησα . . . .

— Ἐκράτησε τὰς χεῖράς σου τόσοσ πολὺ;

Ἡ Ἐρρίέτα ἐμειδίασε θελκτικῶς.

— Ἐπειδὴ ἐκοιμάτο, ἀπεκρίθη.

Ὁ Ὀκτάβιος ἠθέλησε νὰ ἐξορμήσῃ ὁ λόρδος ὁμοῦ Βεϋμούθ τὸν ἐνηγκαλίσθη διὰ νὰ τὸν κρατήσῃ.

— Ποῦ πηγαίνει;

— Ἀφήσατέ με! δὲν κρατοῦμαι πλέον . . . . πρέπει νὰ βιβθῶ εἰς τοὺς πόδας τῆς! . . .

— Ὄχι, ὄχι, δὲν μᾶς ἐφώναζαν ἀκόμα!

— Καὶ τὴν ἐπαύριον; ἠρώτησεν ἡ Ἐμμα τὴν ἀδελφὴν τῆς.

— Τὴν ἐπαύριον . . . δὲν ἀνεχώρησα.

— Οὔτε τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας!

— Ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν ἐγίνετο καλλιτέρα . . . δὲν ἐξέρω διὰ τί, ἀπέδωκα τοῦτο εἰς τὰς περιποιήσεις τὰς ὁποίας τῷ παρέσχον . . .

— Ἐγὼ ἀμφιβάλλω ἐπιθύρῃσεν ἡ Ἐμμα. Καὶ ἀφ' οὗ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ λογικὸν του σὲ ἐξελάμβανεν ἀκόμη διὰ τὴν μητέρα του;

Ἡ κυρία δὲ Βερνὺ ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὄχι . . . μοὶ ὠμίλει μάλιστα μετὰ τρυφερότητος διαπύρου τοιαύτης . . .

— Ἦστε ἐνόμισες φρόνιμον νὰ μὴ τὴν ψυχράνης.

— Ἐσώθη . . . ἐγὼ τότε ἀνεχώρησα.

— Χωρὶς νὰ τοῦ εἶπῃς τὸ ὄνομά σου;

— Ποία ἡ ἀνάγκη; δὲν ἐμείλλομεν πλέον νὰ συναντηθῶμεν . . . διευθυνόμεν εἰς ἐντάμωσιν τοῦ συζύγου μου.

— Καὶ ἐπειδὴ ὁ κύριος δὲ Βερνὺ ἦτον ὁ ἐμπιστευμένος σου ἔσπευσε νὰ τοῦ εἶπῃς . . .

— Ἀστεϊεύεσαι τάχα; ναι τοῦ ἐνεπιστεύθη ὅλα, διότι σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν ἦτο δι' ἐμὲ ἄλλο τι εἰμὴ πατήρ . . . καὶ ἐπεδοκίμασε τὴν διαγωγὴν μου . . . Μὲ ἔκαμε μόνον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐξετίθετο ἡ ὑπόληψίς μου ἐπισκεπτομένη κρυφίως τὸν κύριον δὲ Βουβράν καὶ ἦτο πολὺ προτιμότερον νὰ τοποθετηθῶ φανερά εἰς τὸ προσκεφάλαιόν του.

— Ἄδιδόχορον εἰς τὴν θέσιν σου θὰ μετενόουν διότι ἔλαθα ἐνδιαφέρον πρὸς ἐν τοιοῦτον κακὸν ὑποκείμενον!

— Κακὸν ὑποκείμενον! εἶσαι αὐστηρά.

— Παναγία μου; ἐὰν ἡ εἰκὼν ἡ πρὸ ὀλίγου εἶναι ὁμοία . . .

— Εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἄλλως τε ὁ σύζυγός μου ἀνεγνωρίζεν εἰς τὸν κόμητα γενναίαν καρδίαν καὶ εὐγενῆ νοημοσύνην . . .

— Ναι ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἀκατάστατος, παίκτης, ἄσωτος . . .

— Ἀλλὰ Ἐμμα, εἶπεν ἡ Ἐρρίέτα, μετ' ὀλίγης ἀνυπομονησίας, μήπως ὅλοι ἡ νέοι δὲν ἔχουν ταῦτα τὰ ἐλαττώματα; καὶ ἡ ἀπόδειξις δὲ ὅτι ὁ σύζυγός μου ἐξετίμα πολὺ τὸν κύριον δὲ Βουβράν, εἶναι ὅτι τοῦ ἐκληροδότησεν ὅλην τοῦ τὴν περιουσίαν . . .

— Θεέ μου! τί λέγεις;

— Μὲ τὴν ρητὴν συμφωνίαν νὰ μὲ νυμφευθῇ.

— Ἡ Λαίδη Βεϋμούθ ἐξέβαλεν φωνὴν ἐκπλήξεως καὶ φρίκης καὶ ὕψωσεν τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ἀλλὰ τοῦτο ὑπερβαίνει πᾶσαν πίστιν! τίς ἠδυνήθη νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸν σύζυγόν σου μίαν ἰδέαν τόσοσ ἀνόητον;

— Ἡ κυρία δὲ Βερνὺ ἠνηγκαλίσθη τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐρυθριῶσα.

— Ἄ! Ἄ! εἶπεν ἡ Ἐμμα, μήπως ἐξέτεινες τὰς ἐκμυστηρεύσεις σου καὶ τοῦ εἶπῃς . . .

— Δὲν εἶπον τίποτε, διέκοψε ζωηρῶς ἡ Ἐρρίέτα, ἀλλὰ νομίζω . . .

— Νομίζεις . . .

— Ὅτι ἡ εὐγενὴς αὐτὴ καρδία . . . εἶχε . . . μαντεύσει . . .

— Ὅτι ἀγαπᾷ τὸν κύριον δὲ Βουβράν.

Ἡ κυρία δὲ Βερνὺ δὲν ἀπεκρίθη τίποτε ἀλλ' ἐμειδίασεν.

Ὁ Ὀκτάβιος ἐξέφυγε βιαίως τῶν χειρῶν τοῦ λόρδου Βεϋμούθ καὶ ἔπασεν ὡς τρελλὸς εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἐρρίέτης.

— Ὁ δυστυχὴς! ἐξέφευγεν ὁ ἀγγλος ἀκολουθῶν αὐτὸν μὲ ὕφος ἐκπεπληγμένον, δὲν ἔχει οὔτε λαζμοδέτην! Ἡ εὐτυχία εἶχεν ἐπαναφέρει τὸν λόρδον Βεϋμούθ εἰς τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐθιμοταξίας.

Ὁ Ὀκτάβιος ἐκάλυπτε διὰ παραφόρων φιλημάτων τὰς λευκὰς χεῖρας τὰς ὁποίας τοῦ ἄφρινον ναχελῶς.

— Αὐτὸς, ἐδῶ! ἐπιθύρῃσεν ἡ ἀδύνατος φωνὴ τῆς Ἐρρίέτης ἐτοίμου νὰ λειποθυμήσῃ ἀπὸ ἐκπλήξιν. Καὶ ἡ κυρία δὲ Βερνὺ ὠχρὰ καὶ τρέμουσα ἔστρεψε πρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς βλέμμα τρυφερᾶς μομφῆς.

Ἄλλ' ἡ Ἐμμα δὲν εἶδε τὸ βλέμμα τοῦτο διότι ἦτο εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ συζύγου τῆς, ὅστις ἐπιθύρῃσεν ἐκτὸς ἐκτου ἀπὸ χαρὰν

— Ὅ! συγχωρήσῃς τὰς ὑποψίας μου;

— Ἄ! ἐπανέλαθεν αὐτὴ, παρ' ὀλίγον θὰ τὰς ἐπλήρωσα ἀκριβῶς . . . Φαντάσου λοιπὸν ἂν ἔχω τὸ θάρρος νὰ μὴ σὲ συγχωρήσω! . . . Ἐὰν σήμερον τὸ πρωτὶ δὲν εἶχον ἐκκενώσει τὰ πιστόλιά σου . . .

— Σὺ ἦσο; . . .

— Ἡ Ἐμμα ἔθεσε τὸν δάκτυλόν τῆς ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς.

— Ἀγαπητὴ μου ἀδελφὴ, εἶπεν αὐτὴ μεγαλοφώνως, συγχωρήσέ με νὰ σοὶ παρουσιάσω τὸν λόρδον Βεϋμούθ, γαμβρόν σου . . . ὡς πρὸς τὸν κύριον κόμητα δὲ Βουβράν βλέπω ὅτι ἤξεύρει θαυμάσια νὰ παρουσιάζηται μόνος του . . .

— Ὁ Ὀκτάβιος ἀνηγέρθη ὀλίγον συγχιτισμένος καὶ ἡ κυρία δὲ Βερνὺ ἐπλησίασεν εὐνοϊκῶς πρὸς τὸν λόρδον Βεϋμούθ, ὅστις τῇ εἶπε μειδιῶν . . .

— Προσφιλὴς ἀδελφὴ! εἰσθε καθὼς αἱ χελιδόνες; φέρετε τὸ ἔαρ . . . ἀλλὰ πῶς νὰ σὰς ἀποδώσω τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν σὰς ὀφείλω;

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε;

— Τοῦτο εἶναι ἐν μυστικόν τὸ ὁποῖον θὰ σὰς ἐξηγήσῃ ὁ φίλος μου, ὅταν τοῦ προσφέρητε τὴν ὠραίαν σας χεῖρα . . .

— Τὴν χεῖρά μου! ἐπιθύρῃσεν ἡ Ἐρρίέτα

μετὰ κακίας. Ὁ κύριος δὲ Βουβράν τὴν ἀπεποιήθη ρητῶς καὶ δὲν ἐλπίζετε, πιστεύω, ὅτι θὰ τὸν νυμφευθῶ διὰ τῆς βίας; καὶ ταῦτα εἰπούσα ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ὁ Ὀκτάβιος εἶχε γράψῃ πρὸ τριῶν ἡμερῶν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

— Ἄχ! κυρία, ἀνέκραξεν ὁ κόμητος, ἤξεύρετε πολὺ καλὰ ὅτι ἠγνόουν . . .

— Τὸ βεβαίω, εἶπεν ὁ λόρδος Βεϋμούθ. Συζευχθῆτε, συζευχθῆτε, φιλιτάτη ἀδελφὴ! Διάβολε, ἄνθρωπος ὅστις ἀπεποιήθη χήραν ἑκατομμυριούχον διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἠγάπα ἄλλην! τοῦτο δὲν συμβαίνει καθ' ἑκάστην . . .

— Καὶ ἔπειτα, προσέθεσεν ἡ Ἐμμα, ἀφοῦ τοῦ ἔσωσας τὴν ζωὴν ἔχεις τὴν τόλμην τῶρα νὰ τὸν ἀφήτῃς νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ λύπην;

Ἡ κυρία δὲ Βερνὺ παρετήρησε τὸν Ὀκτάβιον.

Ὁ δυστυχὴς νέος εὐρίσκετο εἰς τρομερωτάτην ἀγωνίαν.

— Ἄ; εἶναι! εἶπεν αὐτὴ, ἀφοῦ ὅλοι τίθεσθε ἐναντίον μου . . . πρέπει νὰ ὑποχωρήσω.

Καὶ ἔβαινε τὴν χεῖρά τῆς εἰς τὸν κόμητα, ὅστις τρελλὸς ἀπὸ χαρὰν ἐπέθηκε τὰ καίοντα χεῖλη του. Ὁ λόρδος Βεϋμούθ τὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ τὸν ἔφερον εἰς μίαν γωνίαν.

— Βέβαια! ἐπιθύρῃσεν εἰς τὸ οὖς του, φαίνεται ὅτι ἀποφασιστικῶς δὲν θὰ φονευθῶμεν ἀπόψε;

— Τῇ ἀληθείᾳ ὄχι, οὔτε ἀπόψε οὔτε ποτέ! θέλω νὰ ζήσω, διότι δὲν ἔφθασεν εἰσέτι ἡ στιγμή νὰ ἀποθάνω. Ἄχ! αἱ τρεῖς εὐχαὶ τῆς πρωίας ταύτης μοὶ ἔφερον εὐτυχίαν!

— Ποῖαι εὐχαί;

— Ὅ! σὰς εἶπω τοῦτο ἀργότερα, διότι δὲν θὰ χωρισθῶμεν πλέον, δὲν εἶναι ἀληθές; Τί εὐχάριστον ζῶν θὰ κάμωμεν οἱ τέσσαρες ἡμεῖς!

— Ὄχι, ὄχι, εἶπε μετὰ ζωηρότητος ὁ λόρδος Βεϋμούθ, ἐγὼ ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Καὶ κατ' ἰδίαν προσέθηκεν.

— Αἱ δύο αὐταὶ ἀδελφαὶ ὁμοιάζουσι πολὺ! καὶ φοβοῦμαι ὑπερβολικὰ τὰς ἀπάτας.

— Εἰς τί συνίσταται ἡ εὐτυχία! εἶπε φιλοσοφικῶς ἡ Ἐμμα. Διὰ νὰ ἀποτραπῇ τις τῆς ὁδοῦ του ἀρκεῖ ἐνίοτε κόκκος ἄμμου!

— Ἡ κόκκος . . . ὠραιότητος! διανοήθη ὁ κόμητος.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

K. M.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΠΟΜΠΗΙΑΝ. (1)

Ἐκ τοῦ Ἰταλικῶ.

Ἄς εἰσέλθωμεν τώρα εἰς τὴν Πομπηίαν, ἀφίροντες ὅπισθεν ἡμῶν τὰ Τυρρηνικὰ τείχη τῆς, διακοπτόμενα κατ' ἀποστήματα ὑπὸ πύργων.

Ἀπὸ Διὸς ἀρχόμεσθα. Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἰσιδος, ἢ καὶ κειμένου εἰς τὸ ἀντίθετον τῆς πόλεως μέρος.

Ἡ Ἰσις ἦν ἡ θεότης ἡ μᾶλλον ἐν Πομπηίᾳ λατρευομένη, ἢ καὶ ἤττον γνωστή. Μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν θεοτήτων μόνη ἡ Αἰγυπτία Ἰσις ἔμεινε περιβεβλημένη μυστηριώδη νεφέλην. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἦν κεκαλυμμένον, πασίγνωστος δὲ ἡ μυστηριώδης ἐπιγραφή ἡ ἐγκεχαραγμένη ἐν τῇ βάσει τοῦ ἐν Σαίση ἀγάλματος ταύτης.

« Εἰμὶ ὅ,τι ἤμην εἶμαι καὶ ἔσομαι, καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς θνητὸς ἐτόλμησε ν' ἀνακινήσῃ τὴν καλύπτουσάν με σκέπην. »

Τὰ μυστήρια ταύτης, μετενεχθέντα εἰς Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ Ὀρφέως ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἑλευσινίων, ὧν ὁ Ἰλλικός καὶ ὁ Αὐγουστος ἐμνήθησαν, ἔμειναν ἀκατάληπτα. Οὐδεὶς τῶν τε ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων ἠδυνήθη ν' ἀποκαλύψῃ ταῦτα οὐδὲ τοῦλάχιστον τὰ μυστικά τούτων κατὰ μέρος. Ὁ Ἀπουλῆϊος ὁμιλεῖ αἰνιγματωδῶς περὶ τούτων ὡς ἐξῆς.

« Ἐπλησίασα, λέγει, τὰ ὄρια τοῦ θανάτου, πατήσας τὸ ἕδαφος τῆς Περσεφόνης· διέβην διὰ πάντων τῶν στοιχείων ταύτης. Ἐν μεσονυκτίῳ ὁ ἥλιος μοι ἐφάνη λάμπων ζωηρότατα. Ἔστιν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν οὐρανόθεν καὶ καταχθονίων θεῶν καὶ ἐλάτρευσα τούτους ἀρετὰ ἐκ τοῦ πλησίον. »

Πιστεύεται, ὅτι ὁ Σύλλας μετέφερεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν τὴν λατρείαν τῆς Ἰσιδος, ἧτις ὑψώθη μετὰ μεγίστης εὐνοίας ἰδίως παρὰ ταῖς Ῥωμαίαις. Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἰσιδος ἐδίδον ὄρκον σωφροσύνης· ἀλλ' ὡς ὅλοι οἱ ἱερεῖς τῶν ἐθνικῶν, ἐψέγοντο ἐπὶ ἀκολασίᾳ. Πολλὰ ἐρωτικὰ συναθροίσαις συνέβαινον ὑπὸ τὸν μανδύαν τῆς νυκτὸς εἰς τὰ πέριξ τῶν ναῶν. Γυνή τις ἔταξε νὰ ἀγρυπνήσῃ νύκτας τινὰς πρὸ τοῦ ὁμοιώματος τῆς Ἰσιδος, ἐγκαταλείπουσα τὸν σύζυγον ὑπὲρ τοῦ ἔραστοῦ. Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἰσιδος ἰδιοποιούοντο τὴν γνῶσιν τῆς μαγείας καὶ ἐφημιζόντο ἐπὶ διορατικῶ. Αἱ προρρήσεις τῶν περιβεβλημένων μυστηριώδη γλῶσ-

σαν, ἐὰν δὲν ἀπέβρισαν ἐκ θεότητός τινος, εἶχον τοῦλάχιστον τὴν εἰκόνα βαθείας γνώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐφημιζόντο τοσοῦτον ἀκριβῶς εἰς τὰς περιστάσεις, ὥστε ἀπέτελουν ἀντίθετον πρὸς τὰς σκοτεινὰς ἀποκρίσεις τῶν ἄλλων παραμιλλῶν ναῶν.

Ὁ ναὸς τῆς Ἰσιδος ἦν νέας κατασκευῆς, ἐπειδὴ ὁ ἀρχαῖος εἶχε καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ δεκαεξέτη πρότερον. Γέμει δὲ καὶ περικυκλούται ὑπὸ βωμῶν καὶ στοῶν, καθ' ἃς φαίνονται ἀναμειγμένοι καὶ οἱ τρεῖς ῥυθμοὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ ναοῦ εὐρίσκειται κιβώτιον διὰ τὰς ἐλεημοσύνας καὶ ὀλίγω μακρότερον δύο κομψαὶ δεξαμεναὶ διὰ τὸ καθάρσιον ὕδωρ. Εἰς τὸ βάθος παστοῦ ὁ Ἀρποκράτης, υἱὸς τῆς Ἰσιδος, ἐπέθετε σιωπὴν, δακτυλοδεικτῶν τὴν μητέρα εἰς τὸ ἱερόν.

Τὸ ἄδυτον εἶναι μικρὸς ναὸς, ἀπομεμονωμένος, ἀνυψωμένος ἐν μέσῳ τοῦ οἰκοδομημάτος, ἔχων εἰκόνας, ἄλλοτε κατεστεγασμένους, κεκαλλωπισμένους διὰ γυψίνων στολισμάτων καὶ ἔχων δύο σηκοῦς.

Πρὸ τούτου ἦν πρόδομος ἐξ ἔχων στήλας κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ, εἰς ἃν ἀνέβαινον δι' ἑπτὰ βαθμίδων ἐκ μαρμάρου Παρίου. Ἀνδριάντες τινὲς ἦσαν τεθειμένοι ἐν τοῖς σηκοῖς ἠνεωγμένοις κατὰ τοὺς τοίχους καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐπικεκοσμημένοι διὰ τῆς τῆ Ἰσιδος ἱεραῶς φοιᾶς. Εἰς τὸ ἔνδον τοῦ οἰκοδομημάτος ἔκειτο βᾶσις, ἐφ' ἧς ἐτίθεντο τὰ δύο ἀγάλματα τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ ἀποκρύφου καὶ σιγαστοῦ συνταίρου αὐτῆς, τοῦ Ἰβρου. Ἐφαίνοντο δ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλαι θεότητες, θεραπεύουσαι, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ὑψίστην Αἰγυπτίαν θεάν· ὁ πολυώνυμος Βάκχος, ἡ ἀναδυομένη Κύπρις, ὁ κυνοκέφαλος Ἄνουβις, ὁ βοῦς Ἄπις καὶ διάφορα Αἰγυπτιακὰ εἰδῶλα ἀτέχνου κατασκευῆς καὶ ἄγνωστον φέροντα ὄνομα.

Βλέπετε τὸ κρυπτήριον ἐκεῖνο, ὅπου εἰς μόνος ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ κρυφθῆ; — Ἐκεῖ ἐδίδοντο οἱ χρησμοί.

Τὸ λίθινον ἀγαλμα τῆς Ἰσιδος κρατεῖ ξυστὸν διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ νευλομέτρον διὰ τῆς ἀριστερᾶς. Ἔργον Ἑλλήνων μιμητοῦ τῆς Αἰγυπτιακῆς γλυπτικῆς, ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰς ὀφρῦς, τὸ ἀνώτερον κράσπεδον τοῦ χιτῶνος καὶ τὸ στέλεχος, ἐφ' οὗ στηρίζεται, κεχρωματισμένα ἐρυθρὰ, τὰς δὲ τρίχας, τὰς θηλάς καὶ τὴν ἄκραν τοῦ χιτῶνος ἐπίχρους.

Ἐντεῦθεν εἰσέρχεται τις εἰς τὸ οἶκημα τῶν μυστηρίων, ἐπικεκοσμημένον διὰ συμβολικῶν εἰ-

κόνων, ὅπου μόνον οἱ μεμνημένοι προσήγοντο.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ τώρα, ἵνα μετριάσωμέν τι τὴν ξηρότητα τῆς ἀρχαιολογικῆς ταύτης περιγραφῆς, νὰ ἀποτελειώσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο διηγοῦμενοι τελετὴν τῆς λατρείας τῆς Ἰσιδος, ἣν ἀποσπῶμεν ἐκ τοῦ ὠραίου μυθιστορήματος τοῦ K. Bulwer, τοῦ ἐπιγραφομένου The last days of Pompeia (αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Πομπηίας). Ἀρκεῖ ἡ εἰκονικὴ αὕτη σελίς, ἵνα δώσῃ εἰς τὰ γραφόμενα ἡμῶν τὴν κίνησιν καὶ ζωὴν, ἣν ἡ ἡμετέρα τέχνη δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταδώσῃ αὐτοῖς.

Ἐμποροὶ τινες, αἱ νῆες τῶν ὁποίων σπεύδουσι ν' ἀποπλεύσωσι δι' Ἀλεξάνδρειαν, μετέβησαν, ἵνα λάβωσι χρησμὸν ἀπὸ τῆς θεᾶς περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ταξιδίου των.

« Πλήθος ἀνδρῶν πάσης τάξεως καὶ ἰδίως ἐμπόρων συνωθεῖτο μετ' εὐλαβεῖς πρὸ πολλῶν βωμῶν ἱσταμένων εἰς τὴν ἠνεωγμένην αὐλήν. Παρετάτταντο ἱερεῖς ἀμφοτέρωθεν τῆς κλίμακος λευκὰ φοροῦντες· ἄνω δὲ δύο ἱερεῖς κατωτέρως τάξεως, ὁ μὲν κρατῶν διὰ τῆς χειρὸς κλάδον φοίνικος, ὁ δὲ λεπτὸν στάχυν σίτου. Εἰς δὲ τὸν στενὸν διάδρομον ἦσαν συνηθροισμένοι ἅπλοι θεαταί.

« Τότε ἐν μέσῳ τῆς θύρας ἐφάνη ἱερεὺς λευκὰ ἐνδεδυμένος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, φορῶν πέπλον ἐπὶ κεφαλῆς, ὅστις ἀπὸ τοῦ στέμματος ἐξαρτῶμενος ἐδιχάζετο· δύο ἱερεῖς γυμνοὶ μέχρι τοῦ στήθους καὶ ἐκαίθεν φοροῦντες ἔνδυμα λευκὸν ἀνεπλήρωσαν τὴν θέσιν τῶν δύο ἄλλων, τῶν ἐπὶ τῆς κλίμακος ἱσταμένων. Ἐτερος δὲ τις λειτουργὸς ἐπὶ τῶν κάτω βάθρων καθήμενος ἐξέχεεν ἐκ μακροῦ ὄργανου πανηγυρικὸν ἦχον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κλίμακος ἱστατο ἄλλος λειτουργὸς κρατῶν διὰ μὲν τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν ἀναθηματικὸν στέμμα, διὰ δὲ τῆς ἄλλης λευκὸν βραχίδιον. Τὴν ζωγραφικὴν δ' ἐκείνην σκηνὴν ἐπηύξανεν ἡ μεγαλοπρεπὴς Ἰσις, ἱερὸν τῆς Αἰγυπτίας λατρείας πτηνόν, ἧτις ἐβίλεπεν ἐν σιωπῇ τὴν ἱερουργίαν ἐπὶ τοῦ τείχους ἱσταμένη, ἡ περιεπέρετο βραχδέως ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καταβαίνουσα ἐκ τούτου διὰ τῆς κλίμακος.

Ἰδοὺ ὁ ἱεροφάντης ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου. Λαμπρὰ ἀνεφάνη ἡ φλόξ, καταβιβρώσκουσα τὰ ἱερά τοῦ ὀλοκαυτώματος τεμάχια ἐν μέσῳ τῶν ἀναπεμπομένων εὐωδῶν ἀτμῶν τοῦ θυμιάματος καὶ τοῦ μύρου. Κετὰ τὴν στιγμὴν ταύτην βαθεῖα σιγὴ διεδέχθη τὸν ψιθυρισμὸν τοῦ πλήθους,

καὶ ἅμα οἱ ἱερεῖς συνῆλθον περὶ τὸ θυσιαστήριον παρουσιάσθη ἕτερος ἱερεὺς, ὅστις κατάγυμος μέχρι τῆς ζώνης καὶ δι' ὅλως περαδῶζων κινήματων ὀρχούμενος, ἐπέζητει τὴν χρησιμοδότησιν τῆς θεᾶς. Ἀπαυδήσας ἐπὶ τέλους ἔπαυσε τὸν χορὸν, καὶ τότε ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδριάντος ἐξῆλθε σιγαλὸν καὶ σκοτεινὸν ψιθύρισμα· τρεῖς ἡ Ἰσις ἔνευσε τὴν κεφαλὴν, τρεῖς ἠνοιξε τὰ χεῖλη, ἔπειτα ἄλλῃ τῇ φωνῇ ἐπρόφερε τοὺς ἐξῆς μυστηριώδεις λόγους.

Ὅταν κύμα ἀπαντᾷ ἄλλο κύμα
Καὶ ἀφρούς προκαλεῖ βροντοφώνους
Ἐστὸ Θεοῦ τῆς θαλάσσης τοὺς στόνους
Ὁ ναυβάτης θὰ ἦναι τὸ θυμά.
Ὅδοιποροὶ πλὴν μὴ σᾶς φοβίσῃ
Ἐμᾶς τότε ἀπειλοῦσα ἡ φύσις
Θὰ φυλάξῃ τὸ πλοῖον ἡ Ἰσις
Κ' ἐκ κινδύνου παντὸς θ' ἀσφαλίσῃ.

« Ἐσίγησεν ἡ φωνὴ καὶ οἱ συνηθροισμένοι ἀνέπνευσαν ἐλευθερώτερον. Οἱ ἔμποροι ἐθεώρουν ἀλλήλους, εἰς δὲ τούτων ἐψιθύρισε

« Δὲν γίνεται καταφανεστέρα πρόβρῃσις· θέλει ἐγερθῆ τρικυμία ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀλλὰ τὰ πλοῖα ἡμῶν οὐα σωθῶσιν. Ὡ Ἰσις ἀγαθοποιά!

« — Αἰώνιος ἔπαινος τῇ θεᾷ, » πάντες ἀνεβόησαν· τίς ἤττον ταύτης ἀμφίβροπος περὶ τὰς προρρήσεις;

« Ὁ μέγας ἀρχιερεὺς, ἀνυψῶν τὴν μίαν τῶν χειρῶν, ὅπως ἐπιβάλη σιγὴν πρὸς τὸν λαόν, πρᾶγμα σύμφωνον πρὸς τοὺς νόμους τῆς Ἰσιδος, ἐποίησε σπονδὴν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μετὰ βραχείαν εὐχαριστήριον εὐχὴν ἡ τελετὴ ἐτελείωσε καὶ τὸ πλῆθος διεσκεδάσθη. »

III.

Ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἰσιδος μεταβῶμεν εἰς τὸ λουτρόν.

Ἄν καὶ τὰ δημόσια λουτρά ἰδρῦθησαν μᾶλλον πρὸς χρῆσιν τῶν πτωχῶν καὶ οὐχὶ τῶν πλουσίων, οἵτινες εἶχον λουτρά ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις, ἐν τούτοις ἄνθρωποι πάσης τάξεως συνέτρεχον εἰς ταῦτα καμπληθεῖ ὡς εἰς προσφιλεῖ τόπον, ἵνα συνδιαλεχθῶσι καὶ ὡς ἐκ τῆς βραθύμου ἐκείνης ἀργίας, ἣν οἱ γοργοὶ καὶ ἀφρόντιδες κάτοικοι τῆς μεσημβρίας τόσον πολὺ ἀγαπῶσι.

Τὰ λουτρά τῆς Πομπηίας διέφερον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐκτενῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν τῆς Ῥώμης, καὶ φαίνεται ἀληθῶς ὅτι καθ' ὅλας τὰς πόλεις τῆς αὐτοκρατορίας ὑπῆρχε μικρὰ τις διαφορὰ κατὰ τὴν καθόλου τεκτονικὴν τῶν λουτρῶν.

Τοῦτο συγγέει λίαν τοὺς πολυμαθεῖς, ὡς εἰ οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ οἱ συρμοὶ μὴ ὄφειλον νὰ ἦναι ἰδιότροποι πρὸ τοῦ ἸΘ'. αἰῶνος.

Τὰ λουτρά τῆς Πομπηϊκῆς διαιροῦνται εἰς δύο μέρη κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ὧν τὸ μὲν, τὸ κομψότερον, ἦν ὠρισμένον διὰ τὸ ὠραῖον φύλον, τὸ δ' ἄλλο διὰ τοὺς ἀνδράς. Ἐπειδὴ δ' ἐν συνόλω ὀλίγην διαφορὰν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα, διὰ τοῦτο μόνον τὸ πρῶτον θέλωμεν περιγράψαι. Εἰς τοῦτο εἰσῆρχοντο δι' αὐτῆς κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ζωνυμένης ὑπὸ στοῶν, εἰς τὴν ἀριστερὰν τῶν ὀπίσθων εἶναι τὸ οἶκημα τὸ πρὸς τέρψιν καὶ ὄπου, ὡς φαίνεται πιθανῶς, διέμενον ὁ φύλαξ, ἔχων πρὸ αὐτοῦ δύο κιβώτια, τὸ ἓν διὰ τὰ εἰσπραττόμενα, τὸ δὲ περιέχον τὰ γραμματῆα τῆς εἰσόδου. Ἐκαστος ἐπλήρωνεν εἰς τοῦτον μικρὰν συνδρομὴν, τὸ τέταρτον ἀσφαρίου, καὶ εἰσῆρχετο.

Παρὰ τοὺς τοίχους ἦσαν ἐδώλια, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο αἱ γυναῖκες αἱ περιμένουσαι τὸ λουτρὸν, ἐνῶ ἄλλαι, καθ' ὠρισμένην παραγγελίαν τῶν ἰατρῶν, περιφέροντο εὐθύμως ἔνθεν καὶ ἐνθεν κατὰ τὰς στοῶς, ἰστάμεναι ἐκ διαλειμμάτων ἵνα ἀναθεωρήσωσι τὰς ἀναριθμήτους ἐπιγραφὰς, τὰς ἀγγελίας τῶν παιγνίων, τῶν πωλήσεων, τῶν κλήσεων, ὑφ' ὧν οἱ τοῖχοι ἐκαλύπτοντο οὕτω δι' εἰκότων καὶ χαρκατήρων.

Εἰς τὴν πρώτην αἴθουσαν (spoliarium) μετὰ τὴν στοῶν, αἱ γυναῖκες αἱ θέλουσαι νὰ λάβωσι ἐν ψυχρὸν λουτρὸν ἀπεδύοντο, προσηλοῦσαι τὰ ἐνδύματα εἰς ἀρπάγας ἐγκεκλιμαμένας εἰς τὴν τοίχον καὶ λαμβάνουσαι ἐκ τῶν ἰδίων ἐκπτῶν δούλων ἢ ἐξ ὑπηρετριῶν τοῦ λουτροῦ, κατὰ τὰ προσυμφωνημένα, μακρὰν ἐφαστρίδα. Αἱ δὲ προῶνθαι δούλαι ἐφρόντιζον περὶ τῶν ἀφαιθέντων ἐνδύματων, ἐφ' ὅσον αἱ κυρίαί τινος διέμενον ἐν τῷ ψυκτηρίῳ.

Ἀλλὰ συχνότατα ἐπιτήδεια τις κλέπτρια εἰσέδυσεν ἐντὸς τοῦ ἀποδυτηρίου καὶ ἀφῆραζεν ἀπ' αὐτοῦ ἢ τὰ περιπόδια τῆς Λυδίας ἢ τὸ ἀλεξήλιον τῆς Φαύστης, ἂν πιστεύσωμεν εἰς τὸν Ὀβίδιον.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀποδυτηρίου (spoliarium) εἶναι τὸ ψυκτήριον (frigidarium) μικρὸν δωμάτιον κυκλοτερές διὰ ψυχρολουσίαν. Εἰς τὸ ἔδαφος εἶναι ἐν κοιλώματι δεξαμενὴ στρογγύλη διὰ λουτρῶν πανταχόθεν δ' εἶναι ἀποκεκρυμμένη διὰ μαρμάρων· βαθμῆς δὲ εἶναι καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν χρησιμεύουσα διὰ διπλῆν χρῆσιν ἤτοι καὶ εἰς τὴν κατὰβασιν καὶ εἰς τὸ κάθησθαι ἐν

τῷ λούεσθαι. Οἱ ἀρχαῖοι λοιπὸν, ὡς φαίνεται, ἐλούοντο δημοσίᾳ.

Τέσσαρα κοιλώματα εἶναι τεθειμένα περὶ τὸν νιπτῆρα· ἐκεῖ ἠδύναντο νὰ καθίσωσι καὶ νὰ στεγνώσωσιν αἱ παρθέναι αἱ ἐκ τοῦ λουτροῦ καταβίνουσαι, ἢ νὰ συνδιαλεχθῶσι μετὰ τῶν νεαρῶν φίλων τῶν μὴ εἰσέτι καταβυθισθεισῶν.

Κομψὰ κοσμήματα, ἄρματα φεύγοντα καὶ ἐφιπποὶ ἵππεις εἰκονίζοντο ἐν κονιάματι πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ μικροῦ δωματίου, διαγράμματος κομψοῦ καὶ κούρου, ἀναλόγως τῶν παρισταμένων.

Τὰ ἀγάλματα τῆς Ἰγείας καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ συνήθως προῦσαντο εἰς τὸ ὠραῖον τοῦτο ναῖδριον.

Ἀλλὰ ἡ ψυχρολουσία δὲν ἦν ἐν μικρᾷ χρήσει· οἱ Πομπηϊκοὶ προσέτιμον ταύτης τὸ χλιαρὸν λουτρὸν. Διὸ αἱ φιληδονώτεροι τῶν κυριῶν μετέβαινον ἀπὸ τοῦ ἀποδυτηρίου εἰς τὸν κοιτῶνα τῶν χλιαρῶν (tepidarium), ἐκτεταμένον αἰθουσαν θερμαινόμενῃν ἠδονικώτατα διὰ κινήτων πυρῶν, ἀλλὰ δι' εἶδους θερμότητος ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἐνεργούσης. Οὗτος ἐχρησίμευεν ἵνα προφυλάτῃ, διὰ τῆς διὰ μέσου θερμοκρασίας του, ἀπὸ τῶν κινδυνῶν ἀποτελεσμάτων αἰφνιδίας μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ εἰς τὸ θερμὸν.

Σειραὶ μικρῶν ὑποστατῶν ἐκ πλίνθων, οἷτινες φαίνονται ἐνοῦντες ὅλας τῶν τὰς δυνάμεις ὅπως ὑποβαστάσῃ τὴν κορωνίδα τὴν ἐπικαθημένην αὐτοῖς, σχηματίζουσιν εἰς τὰ διαστήματα αὐτῶν κενὰ, ἐν οἷς ἀπειθόντο τὰ ἐλαιοδοχεῖα καὶ τὰ ἀρώματα.

Ἡ κορυφὴ τοῦ θόλου διακρίεται εἰς μικρὰ τόξα, κεχρωματισμένα ἐρυθρὰ καὶ κυανὰ, εἰς ἕκαστον τῶν ὀπίσθων εἶναι γεγλυμμένον εὐχαρι ἀνάγλυφον.

Ἀρκετὰ εὐαρεστηθέντες ἐκ τῆς τεχνητῆς ἐκείνης θερμοκρασίας, μετέβαινον τινες ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἰδρωτήριον (sudatorium) ὅπου δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς σημερινὰς ἀτμολουσίας· ἐκεῖ εὐώδεις ἀτμοὶ διέιδον τὴν εὐώδιαν τῶν εἰς τὸν ἀέρα. Ἐκεῖ αἱ δούλαι διὰ τῶν στλεγγίδων ἀφῆρουν τὸν ἰδρῶτα τὸν διαβρέοντα τὰ μέλη τῆς δεσποίνης, ἥτις μετέβαινον ἐκεῖθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῶν χλιαρῶν λουτρῶν.

Μετὰ τὸ λουτρὸν ἢ δεσποῖνα ἐπέστρεφεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῶν χλιαρῶν λουτρῶν, ὅστις ἦν ὁ μᾶλλον τῶν ἄλλων κεκοσμημένος. Πολυάριθμος συνάθροισις, πρὶν νὰ εἰσέλθῃ καὶ καταβῇ εἰς τὸ λουτρὸν συνηθροίζετο εἰς τοῦτον. Αἱ δούλαι

ἤλειπον τὰς κυρίας διὰ τῶν μᾶλλον ἐπιζητήτων ἄλειψων, αἷτινες ἐρχόμεναι ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς γῆς περιείχοντο ἐν φιάλαις χρυσοῦ, ἀλαβάστρου καὶ κρυστάλλου, καὶ ἔτριβον τὰ μέλη τούτων διὰ κόνης προκαλούσης τὴν ἀναγέννησιν τῆς θερμότητος. Ἐν τῷ κοιτῶνι τῶν χλιαρῶν αἱ ἑταῖραι τῆς Ῥώμης, τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κορίνθου ἐδέχοντο τὰς ἐπισκέψεις τῶν φίλων τῶν ὁ Ἀπελλῆς εἰκόνιζεν εἰς τοῦτον τὴν Ἀναδυομένην του ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς Ταΐδος ἀναδυομένης ἐκ τοῦ λουτροῦ, καὶ ὁ Πραξιτέλης ἔγλυψε τὴν Κνιδίαν του Ἀφροδίτην ὑπὸ τὸ πρότυπον τῆς Κρατίνης. Γλυκιάτη ἀτμοσφαῖρα, ὡς εἶπομεν, ἐπεκράτει, οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ἀπήλθον ἐκ ζωηροτάτου φωτός, ἀλλ' ἀπῆλθον τοῦτου μετρίου καὶ ἠδέος, καταβαίνοντες δι' ὀπῆς ὑψηλὰ κειμένης ἁρμονικῆς μουσικῆς ἠκούετο ἐξ ἐνὸς τῶν παραπλησίον κοιτῶνων καὶ αἱ μὴ καταχρῶμεναι τὰ λουτρά κυρίαί, ἀναψυχθεῖσαι καὶ ἀναπαυθεῖσαι, συνδιελέγοντο μετὰ ζωηρότητος, ἐνῶ αἱ ἐμπροθεῖς διὰ τὰ λουτρά, αἷτινες ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἐλούοντο, ἔμενον ἐν καταστάσει ἀνέσεως, ἐν νοηλείᾳ καὶ σιγῇ. Θύματα ὑπερβαλοῦσης θεραπείας τῆς ἰδίας ὑγείας, προσέβλεπον μὲ ὀφθαλμοὺς ἀνεμῆτους τοὺς νεωστὶ ἐρχομένους καὶ ἐχαίρων αὐτοὺς διὰ νέματος μόνον, ἵνα ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον τοῦ συνδιαλέγεσθαι.

Τέλος περιτυλιχθεῖσα εἰς τὴν ἐλαφρὰν ἐξ ἐρίου ἐφαστρίδα, ἣν ἔλαβεν ἡ Πομπηϊκὴ, ἐπέστρεφεν εἰς τὸ ἀποδυτήριον, ἵνα ἀναλάβῃ τὰ φορέματά της, καὶ διὰ διαδρόμων κεκλυμμένων κατέβαινον ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ἀγορᾶς ἢ τῆς Τύχης, ὅπου ἐπανεῦρισκε τὸ ἔχημά της καὶ τὸν ἀκόλουθόν της.

Αἱ οἰκίαι τῆς Πομπηϊκῆς εἶναι πάσαι ὠκοδομημέναι μὲ τὸ αὐτὸ σχέδιον· ἔχουσι μίαν ὄροφν ἢ δύο, οὐχὶ δὲ πλειοτέρας.

Οἱ ἐσώτεροι τοῖχοι καλύπτονται ὑπὸ κονιάματος σκληροῦ καὶ λαμπροῦ, συχνάκις δ' εἰσὶ βεβαμμένοι διὰ ζωηρῶν χρωμάτων.

Μία ἢ περισσότεροι εἰσοδοὶ καὶ ἐνίοτε πρόδομοι καὶ ἀποθήκαι ἀποτελοῦσι τὴν ὄψιν τοῦ ἰσογείου, κεκοσμημένου διὰ παραστάδων καὶ ἐγκεχαρχαμένων ζωφῶρων.

Ἡ ἄνω ὄροφν εἶχε παράθυρα καὶ ἐτελείωνεν εἰς ὄροφωμα ἢ εἰς ἐξώστην, ἐπικεκοσμημένον δι' ἀμπέλων καὶ φυτῶν, ἀποτελούντων εἰς τοῦτον ὄψιν χλόης καὶ ἀνθέων. Ἄπασαι αἱ κατοικίαι ἔχουσι

κοινὴν ὄροφν (atrium) καὶ ἄλλην ἰδίαν (peristilium).

Πρόδομος στενὸς καὶ μακρὸς, κλειόμενος ὑπὸ δύο ἢ τριῶν θυρῶν, ἐδραγεῖ ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ εἰς τὸ atrium. Τὸ ἔδαφός του ψηφωτὸν ὡς καὶ πάσης πῆς οἰκίας παριστάνει ἢ κῦμα μετὰ τῆς λέξεως «Σίγα» ἢ ἐπορθαλίμα τὸν κῦμα ἢ «Ave» ἢ ἄλλον χαριετισμὸν φαίδρου οἰωνοῦ. Ἐὰ δ' οἰκίματα τοῦ θυρωροῦ εἶσι παρὰ τῆ εἰσόδῳ.

Τὸ atrium εἶναι ἐσωτερικὴ αὐλή, ἀνοικτὴ εἰς τὸ μέσον.

Παράπηγμα δὲ ἴσταται πέριξ, ὑποβασταζόμενον ὑπὸ τεσσάρων κινῶν.

Τὰ ἐκ τῆς βροχῆς ὕδατα συνηθροίζοντο εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο παράπηγμα καὶ ἐχύνοντο εἰς τὸ κέντρον τῆς αἰθούσας, ὅπου ἦν ὑδραγωγεῖον τετραγώνον (im pluvium).

Πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ τῆς αἰθούσας εἶναι οἱ κοιτῶνες διὰ τοὺς ἀνδράς τῆς οἰκογενείας καὶ διὰ τοὺς ξένους. Κατὰ τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν εἶναι τὸ ἀρχεῖον (tablinum) οἶκημα σπουδῆς καὶ ἀρχεῖον, ὅπου ἦσαν τὰ ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας καὶ ὅπου ὁ οἰκοδεσπότης ἐδέχετο τοὺς πελάτας του (clientes), οἷτινες περιέμενον τὴν ἄφιξίν του περιδιαβαζόντες εἰς τὴν αἰθουσαν ἢ καθισμένοι εἰς δύο μικρὰς αἰθούσας παρὰ τὸ ἀρχεῖον κειμέναι.

Μεταξὺ τοῦ ἀρχείου καὶ τῶν μικρῶν τούτων αἰθουσῶν, ἐξ ἐκάστης πλευρᾶς εἶναι πρόδομος φέρων εἰς τὸ περίστυλον ἢ εἰς τὴν ἰδίαν ὄροφν. Ἀμφότεροι δ' αὐταὶ ἐκλείοντο τὴν πρῶταν ὑπὸ κυμαίνοντος πορφυροῦ παραπετάσματος, ἐνῶ ἄλλα κυανὰ καὶ ἑναστρα ἐξηπλώνοντο ἐπὶ τῆς αἰθούσας.

Ἄς μεταβῶμεν λοιπὸν δι' ἐνὸς τῶν προδῶμων τούτων τῶν καλουμένων εἰσόδων (fauvi) ἀπὸ τῆς αἰθούσας εἰς τὸ περίστυλον.

Τὸ περίστυλον ἢ γυναικωνίτης εἶναι ὡς ἡ αἰθουσα, μεγάλη αὐλή, πέριξ τῆς ὁποίας κείνται οἱ κοιτῶνες· κηπάριον δ' ἀνθέων καὶ πηγὴ μετὰ ἰχθυοτροφεῖου κείνται ἐν τῷ κέντρῳ.

Ἀπέναντι εἶναι τὸ δωματίον τῆς συντροφίης καὶ ἡ αἰθουσα τοῦ φαγητοῦ (triclinium). Ἐν τῷ μέσῳ τούτου ἦν τράπεζα κεδρίνη ἐψηφωθετημένη δι' ἀργύρου κατὰ τὸν ἀραβικὸν τρόπον, περικυκλωμένη ὑπὸ ὀρεχθαλίμων κλινῶν, τότε μᾶλλον ἐθιζομένων ἢ αἱ ἔδραι, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἦσαν ἐπιτεθειμένοι παγεῖαι στρωμαὶ καὶ κλινοσκέ-

παι κεντημέναι τῆς Ἰωνίας, ἀβρώς υποχωροῦσαι εἰς τὴν πίεσιν.

Ἐκατέρωθεν ἦσαν τὰ μικρὰ δωμάτια τοῦ ὑπνου διὰ τὰς γυναῖκας καὶ τὸν οἰκοδεσπότην. Ἐν τούτῳ ἀνυψοῦται ἐκ τοῦ ἐδάφους βαθμῆς, ἐφ' ἧς ἦν τεθειμένη μικρὰ χαλκίνη κλίνη, χαμηλὴ καὶ στενὴ, κεκαλυμμένη διὰ Γαρεντινῶν ταπήτων. Κομψὸς δὲ λύχνος, ὑποβασταζόμενος ὑπὸ χαριέντος ἐπιχρύσου λυχνόχου, ἀπεμάκρυνε τοὺς νυκτερινοὺς φόβους.

Ὀλίγω μακρότερον κεῖται τὸ μαγειρεῖον μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ. Τὰ δὲ λουτρά καὶ αἱ ὑποκαύστραι κεῖνται εἰς ἄλλην τινὰ ἀπομεμακρυσμένην γωνίαν.

Ἐν τῷ γυναικωνίτῃ ἦν καὶ τὸ κατῖδιον, τελειῶνον εἰς ἡμικύκλιον, καὶ κεκοσμημένον ὑπὸ σκιδῶν καὶ ἀγαλμάτων, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ ὁποίου ἀενάως ἔκαιε τὸ ἱερὸν πῦρ, καὶ ἐφ' οὗ ἔθυσον εἰς τὴν προστοάτριαν θεᾶν, εἰς τὴν Ἥραν, εἰς τὴν Εὐφορίαν, προσφέροντες αὐταῖς στεφάνους ἐκ μηκῶν καὶ παμπληθῶν σπερμάτων.

Ἐν τούτοις οἱ οἰκεῖοι τῷ οἴκῳ προσήγοντο εἰς τὸν γυναικωνίτην ὁ εὐνοοῦμενος πελάτης, ὁ οἰκικὸς δασυγένης φιλόσοφος, ἡ ἀγαπητὴ φίλη, ἡ βιβλιοπώλις καὶ ἡ Αἰγυπτία ἀνθοπώλις καὶ ἐνίοτε ὁ μάντις καὶ ἡ κομίστρια τῶν ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν.

Τὸ ἀνώτερον πάτωμα, χαμηλὸν καὶ στενόχωρον, κατῳκεῖτο ἐνίοτε ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν δούλων.

Ὅλα τὰ δώματα κοσμοῦνται διὰ ζωγραφιῶν καὶ ψηφιδωτῶν, τὰ ὅποια συνεχῶς αἰνίττονται τὴν χρῆσιν, δι' ἣν καθιερώθησαν. Καὶ αὐτὴ δ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ζωοποιεῖται διὰ ζωηρῶν χρωμάτων, τόσον εἰς τὰ δημόσια ὅσον καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικά οἰκοδομήματα. Πάντα ἐξ ἴσου καλύπτονται ὑπὸ σκηνογραφιῶν καὶ ζωγραφιῶν διαγράμματος φανταστικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ, εἰσαχθέντος ὑπὸ τοῦ Μάρκου Λουδίου καὶ ὑπ' εἰκονιδίων ἀπλοῦν καὶ χαριέντων, ἅτινα διατηροῦσιν ἐτι τὸ εἶδος τῶν σχολῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας.

Αἱ ζωγραφίαι αὐταὶ σχηματίζουσι μίαν τῶν μεγαλειτέρων χαρίτων τῆς Πομπηίας. Αὐταὶ ζωοποιοῦσι κατ' ἀπείρους τρόπους τὰς κομψὰς φαντασίας τῆς εἰδωλοατρικῆς θρησκείας. — « Ποῦ εἶναι ὁ τεχνίτης; » ἀναφωνεῖ ὁ Σχίλλερ « Φαίνεται μόλις ἀποθέσας τὸν χρωστῆρα. »

Ὅπισθεν τοῦ γυναικωνίτου οἰκοί τινες ἔχουσι

κῆπον, κεκλεισμένον διὰ νέων στοῶν, μετὰ αἰθουσῶν διὰ τὰ θερινὰ γεύματα, διὰ τὰ ἄσματα καὶ τοὺς χοροὺς, διαφόρως κεκοσμημένοι ὑπὸ κίωνων καὶ διὰ τοῦτο ὀνομαζόμενοι διαφόρως. Ἐνταῦθα μετὰ τὸ λουτρὸν καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐγίνετο τὸ συμπόσιον. Κατεβίβαζον τὸν συμποσιακὸν λύχνον, μόνον ἐμπιστον τῶν ἀρρήτων ῥημάτων καὶ ὅστις, ὅταν τρεῖς ἔτριζε, προέλεγε τὴν ἔλευσιν τῆς ἀπουσίας φίλης. Περιέφερον τὰ πολυτιμότερα ἐδέσματα πανταχόθεν ἐλθόντα καὶ προσεκαλεῖτο ὁ ξένος, ἵνα πῆ τασάκις, ὅσα στοιχεῖα περιεῖχε τὸ ὄνομά του. Πεντάκις ἔπινεν ἡ Νηθία, ἐνῶ ἡ Στρατίλλη ἐννεάκις. Ἕλληνας δὲ δούλους ἐπανελάμβανον εἰς τὸ οὖς τῶν ὀμοτραπέζων προτροπὰς εὐθύμου φιλοσοφίας.

Πλήρεις κύλικας πίνε, Ῥωμαῖε,
Πρὸς τί δάκρυα, τί στεναγμοί;
Μὴ τὸ στήθος σου παίουν παλμοί;
Μὴ κατέλαβον τοῦτο ὥραϊκι;

Μὴ καὶ σὲ ὁ θεὸς τῶν ἐρώτων
Κατετόξευσεν ἤδη σκληρῶς;
Νὰ αἰσθάνησαι εἶναι καιρὸς
Λουισμὸν τῆς ἀγάπης καὶ κρότον·

Μειδιάματα χύνε χειλέων,
Νὰ τὰ κρόπτης εἰπὲ διὰ τί;
Ἢ καρδία ὁσάκις αἰτῆ,
Δὲν ἀνθίστατ' ὁ ἀνθρώπος πλέον.

Μαῦρον τάφον τις ζῶν νὰ θηρεύῃ,
Εἶναι τοῦτο γελοῖον, μαρὸν,
Ἵγρὸν πίνε λοιπὸν καθαρὸν
Ἄφοῦ λίθινος πλάξ σ' ἐποπτεύει.

Πίνε πάντοτε εὐθυμον οἶνον,
Τὸ καλὸν τοῦ Λυαίου ποτῶν,
Τὸ παράγον λατρεύων φυτῶν,
Καὶ θὰ φύγῃς τὰ βέβαια πίνων.

Ὅτε τὸ συμπόσιον ἦν ἐν τῷ τελειοῦσθαι, περιέφεροτο ἐκ νέου μεγάλη φιάλη ὀνομαζομένη τῆς φίλιας. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐφυλλοτόμει ἐντὸς ταύτης ῥόδα, ἐνεβάπτιζε τὰ χεῖλη του καὶ προσέφερε ταύτην τοῖς ὕστερον ἐρχομένοις ἐπὶ τέλους ἔπινον τὸ τελευταῖον ποτήριον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρμοῦ, παραγωγοῦ τοῦ ὑπνου.

Οὐχὶ σπανίως ὁμως ἠκολούθουν τὰ δειπνα ταῦτα οἱ χοροί. Εἰσῆγον γυναῖκα ἔμπειρα τῆς ᾠδικῆς, τῆς τυμπανοκρουσίας καὶ τῆς λύρας, ὥραϊας κόρας τῆς Καπύης καὶ τοῦ Ἡρακλείου, αἵτινες ἐν τῇ

μέθῃ τοῦ οἴνου προσέθετον διὰ τοῦς συγκεκλιμένους τὴν μέθην χοροῦ ἡδονικοῦ καὶ ἑναερίου. Ἦδον ἐν τούτοις βακχικὰ ἄσματα καὶ αἱ μωνήρεις ὁδοὶ καὶ τὰ ὄμορα οἰκοδομήματα ἀντήχουν ἐκ τῆς ταραχῆς τῶν ὀργίων. Τέλος διενέμοντο στέφανοι τοῦ ἀσιθαλοῦς σελίνου καὶ εὐμάραντα λείρια, σύμβολα τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἐλπίδος, καὶ αἱ ἔορται αἱ ἀρχίσασαι τὰς πρώτας ὥρας τῆς νυκτὸς ἔπαυον κατὰ τὰς πρώτας ὥρας τῆς ἡμέρας.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

Σ. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Ἐπιγραφαὶ διαφόροι.

Ἀποστέλλω καὶ ἤδη τῇ Διευθύνσει τῆς Χρυσαλλίδος διαφόρους ἐπιγραφάς, τὰς ὁποίας νομίζω ἀνεκδότους· τούτων δὲ τὴν μὲν πρώτην εὗρον ἐγὼ ἐν Σάμῳ, τὰς δὲ λοιπὰς ἀντέγραψα ἐν Σμύρνῃ, ἐπισκεψάμενος τὸ μικρὸν μουσεῖον τοῦ ἐκεῖσε Κ. Guido Gonzenbach, φιλοφρόνως ἐπιτρέψαντός μοι τοῦτο.

ΣΩΠΟΛΙΣ ΜΟΣΧΟΥ ΚΑΙ
ΔΑΜΑΣΙΟΥ ΜΗΤΡΟΣ ΔΕ
. . . ΠΟΛΙΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΛΑ . . .
. . . ΝΗΦΟΡΩΝ ΑΝΤΙΦΩΝ . . .
ΕΣΤΡΑΤΗΓΕΙ ΔΕ ΚΑΙ
ΕΝ ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ ΧΡΟΝΩΙ . . .
ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΑΥΤΟΥ
ΣΩΠΟΛΙΟΣ ΜΗΤΡΟΣ ΔΕ
ΤΗΣ ΜΕΝΕΚΡΑΤΟΥΣ Κ . . .
ΟΥΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΙΟΥ . . .
ΔΕ ΕΝ ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ ΧΡΟΝΩΙ
ΕΞΑΔΕΛΦΟΣ ΑΥΤΟΥ . . .
ΕΞΑΜΗΝΟΝ . . .
ΗΣ ΜΙ . . .
ΜΗΤΡΙΟΥ . . .
. . . ΤΣΕΙΔΕ . . .
ΤΟΥ . . .
ΑΥΤΗΣ . . .
. . . ΝΤΩΝ . . .
. . . ΘΥΕ . . .
. . . ΠΡΟ . . .

Ἡ δευτέρα ἐπιγραφή μετεκομίσθη ἐκ Θουατρίων εἰς Σμύρνην καὶ γέγραπται ἐπὶ πλακῶς ἐχού-

σας ὕψος 1.0,60 Γαλλικοῦ μέτρου καὶ πλάτος 0,50.

ΑΙΑ . . .

ΓΑΙΟΝ ΠΕΡΙΚΑΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝ
ΔΡΟΝ ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΟΝ ΝΙΚ(Η)
ΣΑΝΤΑ (Ε)ΝΔΟΣΩΣ ΤΑ
ΜΕΓΑΛΑ ΑΣΚΑΗΠΕΙΑ
ΚΡΑΤΙΟΝ. ΠΩΛΙΩΝ Ι
ΟΤΑΟΥ Ο ΑΓΩΝΘΟΣ . . .
. . . ΤΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ
ΥΠΟ ΕΠΙΣΤΑΤΗΝ ΙΟΥΔΙ
ΟΝ ΙΟΥΔΙΑΝΟΝ.

Ἡ κατωτέρω ἐπιγραφή μετεκομίσθη ἐκ Τέως εἰς Σμύρνην ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῆς γέγλυπται ἀνθρωπος.

(ΜΝΗ)ΜΕΙΟΝ

ΣΑΧΙΩ ΚΑΙ ΤΩ
ΠΡΟΚΕ ΚΗΔΕΥΜ
ΕΝΩ ΠΑ ΠΥΛΩ ΚΑ
Ι ΤΗ ΓΥ ΝΑΙΚΙ ΜΟΥ
ΣΥΝΦΕΡΟ ΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ
ΙΣ ΕΑΥΤΟΥ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΕΙ ΔΕ ΤΙΣ Ε ΤΕΡΟΣ ΕΙΣ
ΒΙΑΣΗΤΕ ΤΙΝΑ ΚΙΔΕΥ
ΣΑΙ ΔΩΣΕΙ ΤΗ ΤΗΩΝ
ΒΟΥΛΗ Ψ. Α.

Τὰ ἐπόμενα τρία ἐπιγράμματα εὗρέθησαν εἰς Σμύρνην

ΝΗΣΗΣ ΕΥΤΑΚΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΔΟΣ ΤΟΔΕ ΣΗΜΑ

ΧΑΡΜΟΣΥΝΟΣ
ΜΟΣΧΙΟΥ ΖΩΝ
ΕΑΥΤΩΙ ΚΑΙ ΤΕ
ΚΝΟΙΣ ΕΠΟΗΣΕΝ
ΤΟ ΕΝΣΟΡΙΟΝ ΚΑΙ
ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ ΠΑΣΙ.

ΕΛΠΙΣ . . .
Η ΚΑΛΟΥ Γ . . .
ΠΟΛΙΣ ΖΩ(ΣΑ ΤΟ ΜΝΗ)
ΜΕΙΟΝ ΚΑΤΕΣ(ΚΕΥΑΣΕ)
ΕΛΥΤΤΗ ΚΑΙ ΤΟΙΣ . . .
ΥΠΑΤΩΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΩΙ . . .
ΑΝΤΙΟΧΩΙ ΑΝΤΙΟΧΟΥ . . .
ΚΛΩΙ ΚΑΙ ΧΡΥΣΑΠΩΙ ΔΗΜΟ
ΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΟΥΤΩΝ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΚΑΤΟΙΧΟΜΕΝΟΙΣ ΙΟΥΔΑΙΤΑ
ΚΑΙ ΒΙΣΟΧΡΥΣΟΙ.

Τὰ ἀκόλουθα δύο ἐκομίσθησαν ἐξ Ἐρυθρῶν εἰς Ἐμύρνην

ΧΑΙΡΕ
ΕΥΝΟΜΕ
ΕΥΝΟΜΟΥ

ΟΥΝΟΜΑ ΜΟΝΟΝ ΕΧΕΙ
ΣΤΑΛΑΞΕΝ ΣΩΜΑ ΔΕ
ΠΟΝΤΟΣ
ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ ΛΕΣΒΟΥ
ΜΕΣΣΟΝ ΥΠΟΒΥΤΧΙΟΝ
ΜΗΤΗΡ Δ Η ΠΑΝΟΔΥΡΤΟΣ
ΕΡΗΜΑΙΟΝ ΚΑΤΑ ΔΩΜΑ
ΕΥΝΟΜΟΝ ΔΙΑΞΕΙ
ΜΥΤΡΙ ΟΔΥΡΟΜΕΝΑ

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΕ ΜΗΝΟ
ΦΑΝΤΟΥ ΧΡΗΣΤΕ ΧΕΡΕ
Ο ΔΗ
ΜΟΣ.

Ἐν Σάμῳ τῇ 28 Ἀπριλίου 1866.

ΕΠΗΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΘΗΡΑΣ. (1)

Τὴν δὲ 19 ἐπίτασις τῆς ἡφαιστείου ἐνεργείας, μάλιστα συνέδησαν διάφοροι ἐλαφροὶ ἐκπυροσροτήσεις ἄπασαι ἄνευ μύδρων καὶ σποδοῦ. Ὁ ἀτμός οὐ μόνον ἦτον ἄφθονος ἀλλὰ καὶ μελανώτερος πασῶν τῶν λιπιῶν ἡμερῶν εἰς τρόπον ὥστε ἄπας σχεδὸν ὁ ὄριζων ἐφαίνετο κεκαλυμμένος ὑπὸ πυκνῶν καὶ μελανῶν νεφῶν, ἃ καταψυγόμενα τὴν νύκτα ἐπέφερον πολλάκις βροχὴν. Οἱ μυκηθμοὶ καὶ τοὶ σχεδὸν ἀδιάκοποι δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ἰσχυροὶ ὡς οἱ προγενέστεροι.

Ἡ ὑψίζησις τοῦ παλαιοῦ ἐδάφους ἠκολούθει πάντοτε ἀλλὰ λίαν βραδέως. Ἐκ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας ἐνὸς ἐκάστου τῶν δύο νέων ἐδαφῶν, δηλαδὴ τοῦ τε Γεωργίου καὶ Ἀφροέσσας, ἐξετείνοντο πρὸς εὐρὸν εἰς τὴν θάλασσαν ταινίαι ζόντων ὑδάτων, ὧν ἐκάστη εἶχε πλάτος μὲν ἑνὸς μέτρου καὶ μῆκος πλέον τῶν 50 — 60 Βολιδοσκοπήσεως γενομένης εὐρέθη ἀντὶ τῶν 100 καὶ ἐπέκεινα ὀργυιῶν, τῶν ἐν τῷ ὑδρογραφικῷ χάρτι, μὲν 49.

Τὴν 20 οὐδὲν ἄξιον λόγου συνέβη, τὴν δὲ νύκτα τῆς 21 τὸ ἡφαιστειὸν ἐμυκῆτο σφοδρῶς,

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 80.

ὁ δὲ ἀτμός αὐτοῦ καὶ τοὶ μὴ ἄφθονος, καθὼς πνέοντος βορείου ἀνέμου, ἐξήρχετο ὅμως μετὰ πολλῆς ὀρυθῆς καὶ ἐπεκτεινόμενος εἰς τὸν αἰθέρα ἐπροξένοι βοὴν ποτὲ μὲν ὁμοίαν θυελώδει ἀνέμῳ ποτὲ δὲ κυμαινομένη θαλάσση. Αἱ φλόγες ὡσαύτως ἦσαν πολλαὶ καὶ ζώηραι, καὶ ὅμως ἐκπυροσροτήσεις ἐγίνοντο ὀλίγαι καὶ ἀσθενεῖς.

Οἱ μυκηθμοὶ ἐξηκολούθουν τὴν 22, τὴν δὲ νύκτα τῆς 23 καὶ μάλιστα περὶ τὸ μεσονύκτιον ἠκούσθησαν ἀλλεπαλλήλως δύο κρότοι ὡς ἐκπυροσροτήσεις τηλεβόλου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν τῆς 24 ἐπυροσροτόουν ἐναλλάξ καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἡ Ἀφροέσσα καὶ ὁ Γεώργιος, ἀλλ' ἀσθενῶς καὶ ὀλίγους ἐκσφενδονοῦντες μύδρους, οἵτινες ἐπιπτον περὶ τῶν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνέμου.

Τὰ δὲ ἐσπέρας ἐπὶ ὀλίγων ὥραν ἐξήρχετο ἐρυθρόχρους ἀτμός ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Γεωργίου ὀπῆς. Καθ' ὅλην δὲ τὴν νύκτα οἱ μυκηθμοὶ καὶ οἱ βρόμοι ἦσαν τόσον ἰσχυροὶ ὡς σχεδὸν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἡφαιστείου ἐνεργείας.

Τὴν δὲ 25 ἐγίνοντο συνεχεῖς ἐκπυροσροτήσεις ἀλλ' ἄπασαι ἀσθενεῖς καὶ αἱ πλεῖστα ἄνευ μύδρων. Ἐπανειλημμένως δὲ ἐφάνησαν καὶ στήλαι ἀτμοῦ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐν εἴδει θαλασσιῶν σιφῶνων πρὸς μεσημβρίαν τῶν νέων ἐδαφῶν.

Τὰ τεταπεινωμένα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γεωργίου ἐδάφη ἀνυψώθησαν ἔτι μᾶλλον καὶ ἰδίως ἢ ἐν ταῖς δύο νήτοις προκυμαία, ἧτις παρ' ὀλίγον ἐπανήλθεν ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῆς θέσει. Τὴν δὲ νύκτα διάφοροι ἐκπυροσροτήσεις ἐγένοντο μᾶλλον ἢ ἦτονον δυναταί, καὶ μετὰ μύδρων, ἀλλ' οὐδεμίαν τόσον ἰσχυρὰ ὡς τὰς τῶν πρώτων ἡμερῶν. Συναχῶς ἐπανελήφθη ὁ μεταλλικὸς ἦχος, ὅστις πολλάκις ἐπὶ ἱκανὰ λεπτὰ τῆς ὥρας διαρκῶν ὑψοῦτο καὶ ὑψίετο ἀλλελοδιαδόχως ὡσπερ ἦχος ἀλλεπαλλήλως ἠχοῦσης γιγαντιαίας σάλπιγγος.

Τὴν δὲ νύκτα τῆς 27 ἐναλλάξ ἐπυροσροτόουν ὅτε Γεώργιος καὶ ἡ Ἀφροέσσα. Αἱ ἐκπυροσροτήσεις ὅμως συναδεδεύοντο ὑπ' ὀλίγων μύδρων.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐξήρχετο ἐφ' ἑν τέταρτον τῆς ὥρας ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Γεωργίου ὀπῆς ἀτμός ὑψαίου κυανοῦ χρώματος, ἐνῶ χθές ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους καὶ περὶ τὴν αὐτὴν ὡς ἐγγιστα ὥραν ἐξῆλθεν ἐρυθρόχρους, ὡς ἐκ τῆς Ἀφροέσσας συνήθης ἐξερχόμενος. Οἱ δὲ βρόμοι καὶ μυκηθμοὶ ἦσαν ἀδιάλειπτοι.

Αἱ ἐκπυροσροτήσεις ἐξηκολούθουν καὶ τὴν 28,

πολλάκις συναδεδεμένοι ὑπὸ μύδρων, οὗς ὅμως δὲν ἐξεσφενδόνιζον εἰς μακρὰς ἀποστάσεις. Τὴν δὲ 29 περὶ τὴν 9 ὥραν π. μ. ἀποσπασθὲν μέρος τοῦ ἀτμοῦ τῆς Ἀφροέσσας ἐσχημάτισε πρὸς νότον αὐτῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων πηχῶν στήλην ἐπερειδουμένην κατὰ τὴν βᾶσιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ὕψους ἐπὶ 50 — 60 μέτρα τὴν κορυφὴν εἰς τὸν αἰθέρα, ἡ δὲ διάμετρος αὐτῆς ἦτο μὲν 2 πηχῶν οὕτω δὲ ἰσταμένη ἤρξατο περιδινουμένη ἐκ βορρᾶ πρὸς δύσιν καὶ νότον καὶ χωροῦσα πρὸς νότον προέβη ἐπὶ 30 — 40 πήχεις, ὅτε περιδινουμένη ἀντιστρόφως παύχωρασε ἐπὶ 8 — 10 πήχεις, καὶ πάλιν ἤρξατο περιδινουμένη ὡς πρότερον καὶ προϊούσα πάντοτε πρὸς νότον διελύετο βαθμῆδὸν ἐλαττουμένου τοῦ ὄγκου αὐτῆς κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὸ πάχος, ὥστε ἀποσπασθεῖσα τῆς θαλάσσης ἀπέτελεσε μικρὸν, ἐπίμηκες καὶ κἄθετον νέφος, ὃ ἐξηκολούθει περιδινούμενον, μέχρι οὗ διελύθη ἐντελῶς.

Περὶ τὴν 10 π. μ. ὡσαύτως ὥραν ἐξῆλθε δυσάρετος ὡς τεταραγμένου ἀντλοῦ ὀσμὴ διαρκέσασα ἐπὶ μίαν σχεδὸν ὥραν.

Τὴν 5 3¼ ὥραν π. μ. ἐσχηματίσθη καὶ ἑτέρα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐξ ἀτμοῦ τῆς Ἀφροέσσας στήλη, ἧτις ἀπεμακρύνθη ἐπὶ 60 — 70 πήχεις περιδινουμένη μέχρι τέλους ἀντιστρόφως πρὸς τὴν τῆς πρώτης δηλαδὴ, ἐκ βορρᾶ πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημβρίαν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν μετεωρούμενοι οἱ ἀτμοὶ τῶν νέων ἐδαφῶν ἀπέτελεσαν λαμπρότατα νέφη, καὶ τὰ μὲν τοῦ ἀτμοῦ τῆς Ἀφροέσσας εἶχον χρῶμα χρυσοέρυθρον, τὰ δὲ τοῦ Γεωργίου ἀργυροκίανον.

Τὴν δὲ ἐσπέραν ἡ ἡφαιστειὸς ἐνέργεια εὐρίσκατο εἰς μεγαλητέραν ἔτι ἐπίτασιν. Τὰ νέα ἐδάφη ἠκολούθουν ἀξάνόμενα καὶ ἡ μὲν Ἀφροέσσα καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις ὃ δὲ Γεώργιος καθ' ὕψος καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς βορρᾶν κατὰ τὸ μέρος τοῦ λιμένος Ἁγ. Γεωργίου, οὗ ἡ θάλασσα ἐκόχλαζε, καθὼς ἢ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀφροέσσας θάλασσα ἐξ ἧς ἀνέβλυζε πλῆθος πομφολύγων.

Ὁ ἰατρὸς Κ. Δεκιγάλλας μεταβάς μετ' ἄλλων τινῶν ξένων καὶ τοῦ γεωλόγου De Seebach εἰς τὰς Καμένιας παρετήρησαν ὅτι ἡ θάλασσα μέχρις ἀποστάσεως ἐνὸς περιπέου μιλίου ἀπὸ τοῦ ὄγκου Φηρῶν ἦτο σχεδὸν καθαρὰ καὶ 15^α P. θερμοκρασίας. Ἀπὸ δὲ τῆς θέσεως ταύτης μέχρι πέραν τῶν Καμένων ἦτο κυτρινοπρασίνου χρώματος, παῦ μὲν μᾶλλον πρασίνου, παῦ δὲ μᾶλλον κιτρινοῦ κατὰ δὲ τὴν θερμοκρασίαν διέφεραν ἀπὸ

17^ο — 30^ο P. ἀναλόγως τῆς θερμότητος τῶν ἀλλεπαλλήλων βρυμάτων. Ἀναβάντες ἔπειτα ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Γεωργίου καὶ ἐξετάσαντες τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἐξερχομένου ἀτμοῦ ἐκ διαφόρων ὀπῶν, εὗρον ὅτι εἶχε θερμοκρασίαν 60^ο P, τὰ ὕδατα τῆς μικροτέρας ἐκ τῶν δύο εἰσέτι σωζομένων λιμνῶν ἦσαν ὑπερύθρου χρώματος καὶ θερμοκρασίας 47^ο P, τῆς δὲ μεγαλητέρας τῆς συγκοινωνούσης μετὰ τῆς θαλάσσης ἦδη, ἦσαν χρώματος ὑποπρασίνου καὶ θερμοκρασίας 60^ο P. Μεταβάντες κατόπιν διὰ λέμβου εἰς τὸν μεταξὺ Νέας καὶ Παλαιᾶς Καμένης πορθμῶν, παρετήρησαν ὅτι ἡ Ἀφροέσσα ἐπεξετείνετο πανταχοῦ ἐν μέσῳ ὑδάτων ἀτμῶν, θειώδη ὀσμὴν ἀναδιδόντων, ἐκ τῆς κορυφῆς δὲ αὐτῆς ἀνέδυσαν φλόγες μετ' ἀφθόγου ὑπερύθρου καπνοῦ ὃ δὲ παρὰ τὰς βορείους αὐτῆς ἀκτὰς ἀναθρασμῶς ἐπεξετείνετο μέχρι τοῦ βορείου ἀκρωτηρίου τῆς Νέας Καμένης, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ λιμένος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἡ ἀνάδυσις τῆς Ἀφροέσσας ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο διαφόρως τῆς τοῦ Γεωργίου, καθότι εἰς τὸν Γεώργιον ἀνέδυσεν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνὰ εἰς ἐκάστοτε λίθος, πάντοτε εἰς ἀπόστασιν 1/2 — 1, 1/2 μέτρου ἐκ τῆς βάσεως ἐκείνου, καὶ ἀκολουθῶς ἀναδιδόμενος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ πρώτου λίθου καὶ τῆς βάσεως τοῦ Γεωργίου ἕτερος αἰετοπεχθαμαλώτερος τοῦ πρὸ αὐτοῦ συνήπτειν ἐκεῖνον μετὰ τῆς βάσεως τούτου δὲ γενομένου ἀνέδυσεν ἄλλος καὶ ἀκολουθῶς ὃ ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ οὕτω καθεξῆς ἐνῶ εἰς τὴν Ἀφροέσσαν ἀναδύονται συνεχρῶς διάφοροι κατὰ συνέχειαν λίθοι, ἀποτελοῦντες τεμάχια ἐδάφους, ἃ συνήθως εἰσὶν ἀπ' ἀρχῆς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς βάσεως τῆς Ἀφροέσσας, καὶ ἂν ἐνίοτε ἀναφανῶσιν εἰς τινα ἀπὸ τῆς βάσεως ἀπόστασιν συνεινῶνται δι' ἑτέρου τεμαχίου ἐν τῷ μεταξὺ ἀνυψούμενου. Παρατηρήθη προστούτοις ὅτι τὰ οὕτως εἰς τεμάχια ἀναδύμενα ἐδάφη πρὶν ἢ κατασταθῶσι μόνιμα βυθίζονται τρεῖς ἢ τετράκις, ἐνῶ οὐδέποτε ἐγένετο τοῦτο εἰς τοὺς παρὰ τὸν Γεώργιον ἀναφυόμενος λίθους, πλὴν ἐνὸς ὅστις ἀναφανῆς πρὸ ἡμερῶν εἰς ἀπόστασιν 40 ὡς ἐγγιστα πρὸς μεσημβρίαν ἀπὸ τοῦ Γεωργίου μέτρων, κατεβυθίσθη μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ὥρων καὶ οὐδ' ἐφάνη πλέον.

Τὴν νύκτα τῆς 30 ἐφάνησαν φλόγες πυρὸς ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, καὶ αἱ ἐκπυροσροτήσεις ἐγένοντο μετὰ μεγαλητέρας δυνάμεως.

Ἡ ἡφαιστειὸς ἐνέργεια διετέλει τὴν 31 εἰς με-

γαλητέραν επίτασιν ἂν καὶ δὲν ἀνετινάσσοντο εἰμὴ σπανίως καὶ εὐαρίθμητοι μύδροι. Ἡ ὡς παραγμένου ἄντλου ἀποφορὰ ἐπανειλημμένως ἠνώχλησε τοὺς κατοίκους τῆς Θήρας, καὶ ἡ θολότης τῆς θαλάσσης ἐξετάθη καὶ πέραν τοῦ κόλπου. Αἱ δὲ κατὰ τὰς ἐκπυροσκοπήσεις σχηματίζόμενα ἐξ ἀτμοῦ στήλαι ἐφθάνον εἰς ὕψος 2,000 περίπου ἀγγλικῶν ποδῶν· οὐδεμία ὅμως εἶχε τὸν ὄγκον τῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας στηλῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδὲ τὸν ἰσχυρὸν ἐκείνον κρότον ἐπροξέεινε.

Τὴν δὲ νύκτα τῆς 4 Ἀπριλίου τὸ ἀνταύγασμα τῶν ἠφαιστειῶν φλογῶν ἐφθασεν εἰς ὕψος ἄνω τῶν 300 ποδῶν, καθότι ὁλόκληροι αἱ στήλαι τοῦ ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν νέων ἐδαφῶν ἀναδυομένου ἀτμοῦ ἐφαίνοντο πυριφλεγείς.

Τὴν 2, 3, 4 καὶ 5 Ἀπριλίου τὰ ἠφαιστεια φαινόμενα ἐξηκολούθουν τὰ αὐτὰ, ἄνευ νέου τινοῦ συμβεβηκότος, ἐν τῷ στομίῳ μόνον τοῦ λιμένος Ἁγίου Γεωργίου ἀνέδυσαν ἐκ τοῦ πυθμένου διάφοροι λίθοι.

Τὴν νύκτα τῆς 6 ἀνεφάνησαν καὶ πάλιν αἱ φλόγες ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῆς τε Ἀφροέσσης καὶ Γεωργίου, ἀλλὰ τὸ ἀνταύγασμα ἠλαττώθη, ὅπως δῆποτε ὅμως ἦτο μεῖζον ἢ τὰς προτεραίας. Οἱ μυκηθμοὶ καὶ βρόμοι τὴν 7 καὶ 8 ἦσαν ἀδιάκοποι καὶ ἰσχυροί. Συνεχεῖς ἐγένοντο ἐκπυροσκοπήσεις κατὰ πλεῖστον μέρος 2ου καὶ 3ου βαθμοῦ καὶ ἄπασαι μετὰ τινοῦ ποσότητος τέφρας καὶ μύδρων.

Ἡ θάλασσα ἔπαυσε νὰ κοχλάζῃ ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀφροέσσης παρὰ τὴν Νέαν Καμένην, διατηρεῖτο ὅμως πάντοτε θερμὴ, ἀναδίδουσα θεϊώδεις ἀτμούς.

Ἡ Ἀφροέσσα ἐξηκολούθει ἐπικεινομένη μάλιστα ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτῆς μέρους, ὃ δὲ Γεώργιος Α' ἐξετείνετο μόνον καθ' ὕψος.

Τὴν νύκτα τῆς 8 ἐπανελήφθησαν καὶ πάλιν οἱ βρόμοι καὶ αἱ ἐκπυροσκοπήσεις μετὰ μεγάλων κιτριῶν ἐπὶ τοῦ Γεωργίου καὶ ἐρυθρῶν ἐπὶ τῆς Ἀφροέσσης φλογῶν. Ἐκ τῶν ἀναδυσάντων κατὰ τὴν προτεραίαν δὴ λίθων παρὰ τὸν Γεώργιον Α' ὃ εἰς τούτων συνηνώθη τὴν παρελθούσαν νύκτα μετὰ τοῦ Γεωργίου διὰ τῆς κατὰ τὸ σύνηθες ἀναδύσεως ἐτέρου ἐν τῷ μεταξὺ κενῷ λίθου.

Ἀπὸ τῆς 9 μέχρι τῆς 16 Ἀπριλίου ἐξηκολούθουν πάντοτε τὰ αὐτὰ ἠφαιστεια φαινόμενα, τὴν δὲ 17 περὶ τὴν 2 μ. μ. ὥραν ἤρξατο ἀκούσιμος ἤχος μετὰλλικὸς ποτὲ μὲν βαρύτερος ποτὲ

δὲ ὀξύτερος. Ὁ ἐρυθρόφαιος τῆς Ἀφροέσσης ἀτμὸς ἠλαττώθη, ἐνθ' ἀπ' ἐναντίας ὁ ἀτμὸς τοῦ Γεωργίου ἠύξθη ἐπὶ πολὺ καὶ κατέστη πυκνότερος καὶ μελανώτερος.

Ἡ επίτασις τῶν ἠφαιστειῶν ὑπῆρξε μεγίστη κατὰ τὴν νύκτα. Ὁ ἐρυθρὸς τῆς Ἀφροέσσης ἀτμὸς ἐξήρχετο ἐν ἐλαχίστῃ ποσότητι, ἀπεναντίας ὅλον σχεδὸν τὸ ἔδαφος τοῦ Γεωργίου ἐκαλύπτετο ὑπὸ πυκνοῦ κροκιδωτοῦ ἀτμοῦ, ἐκ δὲ τῶν ὀπῶν αὐτοῦ ἀνέβρουν ἀδιαλείπτως χεῖμαρροι πυκνοῦ μέλανος ἀτμοῦ μετὰ τέφρας καὶ μύδρων, οἵτινες ὅμως δὲν ἐξεσφενδονῶντο εἰς μακρὰς ἀποστάσεις· ἡ τέφρα ὅμως ἐκομίζετο μέχρι Θήρας κατὰ τὴν διάφορον πνοὴν τῶν ἀνέμων. Αἱ ἐκπυροσκοπήσεις ὑπερέβησαν πᾶσας τὰς μέχρι τοῦδε ὡς πρὸς τὸ ὕψος καὶ τὸν ὄγκον τῶν ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ σχηματιζομένων στηλῶν, μόνον ὅτι δὲν ἐξεσφενδονῶντο μεγάλοι καὶ εἰς μακρὰς ἀποστάσεις μύδροι, ὡς ἐν ταῖς ἐκπυροσκοπήσεσι τῶν πρώτων ἡμερῶν. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο νέων ἐδαφῶν θάλασσα εὐρίσκατο εἰς μέγιστον ἀναβρασμὸν, καὶ εἰς τὸ παλαιὸν ἔδαφος τοῦ εἰσέτι σωζομένου βραχίονος τοῦ Βουλκάνου ἤρξαντο φαινόμενα νέας ἐνεργείας.

Παρὰ τὴν μεσημβρινὴν καὶ ἀνατολικὴν ἀκτὴν τοῦ Γεωργίου ἀνέδυσαν εὐάριθμοὶ τινες λίθοι, ἡ δὲ κορυφή αὐτοῦ, ὡς καὶ τῆς Ἀφροέσσης ἀνυψοῦντο ἐπαισθητῶς. Περὶ δὲ τὴν 11 ὥραν π. μ. τῆς 18 πυκνὸς καὶ λευκόφαιος ἀτμὸς ἐξερχόμενος ἐκ τινοῦ ὀπῆς τοῦ Γεωργίου ἀνυψώθη περιδινόμενος ἐξ ἀνατολῶν πρὸς βορρᾶν καὶ μεσημβρινὰ ἀποτελέσας στήλην ἑλικοειδῆ. Κατὰ δὲ τὴν 8 μ. μ. ὥραν ἐφάνη κυκλῆ φλόξ, ὡς βεγγαλικὸν πῦρ, ἐρπουσα ἐπὶ τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας παρὰ τὰς σωζομένας λίμνας.

Μεγίστη ἦτο ἡ κατὰ τὴν νύκτα επίτασις τῶν ἠφαιστειῶν καθότι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἠκούσθησαν τοσοῦτον ἰσχυροὶ κρότοι καὶ ποικίλοι ἤχοι, οὔτε ποτὲ ὑπῆρξε τοιαύτη ἀφθονία ἀτμοῦ καὶ ἀείποτε πυκνοῦ ὡς ἐκ τῆς ποσότητος τῆς ἀδιαλείπτως ἐξερχομένης τέφρας, τῆς ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τῶν ἀνέμων κομιζομένης μέχρι τῆς νήσου Θήρας. Τὸ δὲ περιέργον ὅτι περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν ἠκούσθη ἤχος ὡς πολλῶν συγχρόνως κρουομένων λυρῶν, διαρκέσας ἐφ' ἱκανὰ λεπτὰ τῆς ὥρας.

Τὴν δὲ νύκτα τῆς 19 αἱ ἐκπυροσκοπήσεις ἦσαν ἰσχυρότεραι καὶ οἱ ἐκσφενδονούμενοι μύδροι πολυπληθέστεροι· ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀδελφειπτικῶς ἐ-

Ξορμῶντος ἀτμοῦ σκεπαζομένη ἀείποτε τέφρα κατέπιπτε δίκην βροχῆς.

Ἡ κορυφή τοῦ Γεωργίου ἐταπεινώθη ἐφ' ἱκανὰ μέτρα ἀπὸ τῆς προτεραίας καὶ τὴν πρωτὴν τῆς 20 ἦτο σχεδὸν ἐπίπεδος· μετὰ μεσημβρινὰ ὅμως ὅτε ἤρξατο πάλιν ἀνυψομένη ἐσχηματίσθη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὕψωμα, περιέχον πλείστας ὄσας μικρὰς ὀπάς, ἐξ ὧν ὁ ἀτμὸς ὁ κρουνηδὸν ἀναβλύζων σχηματίζει διαφόρους ἑλικοειδεῖς στήλας αἵτινες συννεοῦμεναι καθ' ὅσον ἀνυψοῦντο ἀπετέλουν ὁμοῦ ὀγκῶδη καὶ οὐρανομήκη στήλην.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν ἐκσφενδονομένων μύδρων συνέκειτο ἐκ τινοῦ κισσηρώδους ὕλης τὰ μέγιστα ὁμοιοζύσης τῇ κισσῇ τῇ ἀποτελοῦσῃ τὸν λόφον τὸν ἄλλοτε Κισσηρὰ καλούμενον καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ Γεωργίου κεκαλυμμένον καὶ κείμενον παρὰ τὴν θείαν ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνέδυσεν ὁ Γεώργιος.

Τὴν δὲ 21 μετὰ μεσημβρινὰ ἐγένετο νέα επίτασις τῆς ἠφαιστειῶν ἐνεργείας. Βρόμοι καὶ κρότοι ἰσχυροὶ, ἐκπυροσκοπήσεις συνεχεῖς 2ου καὶ 3ου βαθμοῦ καὶ τινες πρώτου, ἀείποτε δὲ μετὰ μύδρων καὶ τέφρας κατὰ πλεῖστον μέρος ἐκ τοῦ Γεωργίου, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐκ τῆς Ἀφροέσσης.

Οἱ τῆς Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου κάτοικοι ἦσαν περίφοβοι ὡς ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἠφαιστειῶν κρότων τῶν μέχρις ἐκεῖ ἐντόνως διαδιδόμενων. Οἱ ἠφαιστειαὶ ἀτμοὶ φερόμενοι μέχρις Ἀνάφης ἐβλάπτον καὶ τὰ τοῦ τόπου ἐκείνου φυτὰ τε καὶ δένδρα, τοιούτῳπρ συνέβη καὶ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1707 ἔκρηξιν τῆς νέας Καμένης.

Τὴν 22 καὶ 23 ἡ επίτασις τῆς ἠφαιστειῶν ἐνεργείας ἐξηκολούθει, τὴν δὲ 24 ταινία ὑδάτων χρώματος ἰώδους 30 περίπου μέτρων πλάτος ἐχουσα, ἀρχομένη ἐκ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γεωργίου τεταπεινωμένου ἐδάφους περιεκύκλου τὰς Καμένης, ἀπολήγουσα πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀφροέσσης.

Τὴν νύκτα οἱ μύδροι δις, δηλαδὴ περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ τὴν 1,3/4 ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐξεσφενδονήθησαν πέραν τοῦ κωνοειδοῦς λόφου καὶ ὑπερπηδήσαντες αὐτὸν κατέπεσαν πρὸς τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο μέρος ὅπου ἄλλοτε ἐβλάθη ὑπ' αὐτῶν ἡ ἡμιολία Ἀφροέσσα.

Τὴν δὲ 25 αἱ ἐκπυροσκοπήσεις ἦσαν σπανιώτεραι καὶ οὐδεμία ἐγένετο ἐκ τῶν τοῦ Α' βαθμοῦ. Τὸ ἔδαφος, τὸ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γεωργίου, ἤρξατο πάλιν ταπεινοῦμενον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Βίος τοῦ Μωάμεθ, μετὰ παραρτήματος Ἰσλαμικῆς θρησκείας ὑπὸ Οὐασιγκτῶνος Ἰρβινγγοῦ. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀνδρέου Σ. Φαραοῦ. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον «ὁ Παρνασσὸς» τοῦ ἐκδίδοντος Σεργίου Χ. Ραφτάνη. 1866.

Ἰλικὴ καλλιέργεια, καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις εἶναι τὰ κυριώτερα ἐλατήρια τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἔθνους, εὐημεροῦντος διὰ τῆς πρώτης, καὶ ἐξευγενιζομένου διὰ τῆς δευτέρας. Τὸ πνεῦμα ἀναπτύσσεται, ὅταν τὰ σῶμα ἀκμάζῃ· εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος μεγαλείτερα δικαιοματὰ ἀπὸ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ποιητὴν ἔχει ὁ βιομήχανος, διότι ὁ τελευταῖος παρήγαγε τὸν πρῶτον.

Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, κατὰ τὸν βαρὺν ἐκείνον τῆς δουλείας χειμῶνα ὑπὸ διπλῆν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον φάσιν παρίστατο· πολιτικῶς ὑπόδουλον, ἐσωτερικῶς ὅμως ζῶν καὶ ἐξωτερικῶς ἀκμάζον. Ἡ δευτέρα φάσις ἐπολέμησε τὴν πρώτην, καὶ δι' ἐνὸς θαύματος ὁ νεκρὸς, νεάζων γίγας ἐκ τοῦ τάφου ἀνέστη. Ἀλλὰ τίς ὑπέθαψε τὴν ἐπανάστασιν ταύτην, τὴν ὅποιαν ὁ ἑλληνισμὸς ἤρχισε καὶ ἡ θεία πρόνοια αἰσίως διεξήγαγε;

Ἰπάρχει μοῖρα τοῦ ἑλληνισμοῦ πολιτικῶς ἀπωφραμισμένη, ἔθνικῶς ἀποκεκρηγμένη, ἡ εὐάνδρος Ἡπειρὸς· ποῦ ἦτο ὁ νῦν γαυριῶν αὐτοχθονισμὸς, ὅταν οἱ ἀπόβλητοι οὗτοι ἀδελφοὶ μᾶς παρεσκεύαζον πατρίδα; Ἡμεῖς οἱ αὐτόχθονες, ἡ μὲ τὰ ἐλεῖν αὐτῶν τῶν ἑτεροχθόνων μέχρι τοῦ νῦν πνευματικῶς ἀναπτυσσόμενοι, καὶ ἔθνικῶς ἡμεροβιοῦντες, μὲ ποῖον νόμισμα ἀντημεψίσαμεν τοὺς ἀδελφούς μας; Μὲ τὴν χλεύην, τὸ μῖσος, τὴν ἀχαριστίαν· θεωρήσαντές τους παρίας δουλεύοντας ἵνα παχύνωσι κηφῆνας ἀδελφούς!

Ἀπὸ τοῦ ἸΕΓ' αἰῶνος ἤρχισε πλέον ν' ἀναφαίνεται ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸ τέως ἑλλησμονημένον ἑλληνικὸν ὄνομα. Ἕλληνες πωλοῦντες τὴν θρησκείαν ἀντὶ ὀλίγων γραμμάτων, καὶ ἀναλόγως τοῦ πρὸς τὸ νέον θρησκευμα φανατισμοῦ τῶν περιλαμπόμενοι, εὗρον πρόθυμον τὴν ἐν Ρώμῃ προπαγάνδαν πρὸς τύπωσιν τῶν φιλοπονημάτων των, διανεμομένων δωρεὰν εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ σχισματικούς, πρὸς φωτισμὸν. ἀλλὰ τὰ βιβλία ἐκεῖνα ἦσαν ὅλως ἀπρόσιτα εἰς τὸν ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν πατέρων του ἐγκατεροῦντα Ἕλληνα, ἀποφεύ-

γοντα αὐτά, ὡς τὴν κόλασιν. Ἀπαρτήρητα ὕθεν διήλθον τὰ πνευματικὰ προϊόντα τοῦ Ἀλλατίου, Ἀρκουδίου, Καρουφίλη, Ροδινοῦ καὶ τῶσων ἄλλων ἐξωμοτῶν, κατατριφάντων καὶ εὐφυῶν καὶ χρόνον πολύτιμον πρὸς δὴθεν ἀπόδειξιν ζητήματος αὐταποδείκτου, καὶ περὶ τὴν συζήτησιν τοῦ ὁποίου ἐπὶ δέκα αἰῶνας ἐζητηθήη ἡ Δύσις καὶ ἡ Ἀνατολή.

Τὴν πρὸς τὰ γράμματα ὤθησιν ἔδωκαν δύο εὐπατρίδαί Ηπειρώται, ὁ Γλυκὺς καὶ ὁ Θεοδοσίος, καὶ εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ ἐπελθοῦσα ἀνάπτυξις τοῦ ἔθνους. Συστήσαντες ἐν Βενετίᾳ τυπογραφεῖα ἐξετύπων πᾶν βιβλίον Ἑλληνικόν, καὶ ἀντὶ ἐλαχίστου τιμῆματος μετέδιδον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς Ἀνατολῆς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην τροφήν, εὐπρόσδεκτον καὶ εὐπεπτον ἄλλως τε, ὡς τὸ κύρος τῆς ἐκκλησίας φέρουσαν, καὶ ὑπὸ μοναχῶν ὀρθοδόξων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταλλήλως διὰ τὸν ἑλληνικὸν στόμαχον παρασκευασθεῖσαν. Κατὰ διαφόρους δ' ἐποχὰς ἄλλοι ἀπειράριθμοι Ηπειρώται, θεωροῦντες τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην ὑπερτέραν παντὸς ἄλλου αἰσθήματος, διέχεον τὰ πλούτη των, κληροδοτοῦντες τὴν πενίαν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τὰ πάντα εἰς τὸ Γένος! Αὐτοὶ ἴδρουν σχολεῖα, μοναστήρια, ἐμισθοδότην διδασκάλους, καὶ διένεμον δωρεὰν τὰ γράμματα εἰς τοὺς δούλους ἀδελφοὺς των, ἀνεξαρτήτως πάσης ἐπιηρείας στενοκεφάλου αὐτοχθονισμοῦ. Ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ τῶν Ηπειρωτῶν ζωηρότερον μέχρις ἡμῶν μεταδοθεῖς, κατέστη ἀληθῆς μονομαχία, ψεκτέα ἔστιν ὅτε διὰ τὰ εἰς τὴν οἰκογένειαν οἰκτρὰ ἀποτελέσματα.

Ἐν τῶν τέκνων τῆς ἑλληνοτόκου ταύτης χώρας διατρέθον τὰ νῦν ἐν Ζακύνθῳ, ἀπαρεγκλίτως βραδίξει τὴν ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του χαραχθεῖσαν ὁδόν. Πρὸς μυρίας δυσχερεῖας κρτερικῶς παλκιῶν ὁ ἐξ Ηπειροῦ Σέργιος Ραφτάνης, περιστοιχόμενος ὑπὸ οἰκογενειακῶν καὶ ἄλλων περιπετειῶν, δὲν ἐλησμόνησε τὴν ῥήτραν. Συνέστησεν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τυπογραφεῖον, καὶ δὲν παύει ἐκδίδων μετὰ πάσης τῆς ἀπειτουμένης καλλιτεχνικῆς φιλοκαλίας συγγράμματα καὶ ὀγκωδέστατα καὶ κοινωφελέστατα. Ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τὸ ὄρατον τοῦτο ἐπάγγελμα τόσον ἐκαπλήσθη, ὁ Κ. Ραφτάνης θεωρεῖται εἰς τῶν ὀλιγίστων τανῶν ἐκδοτῶν. Εἰ καὶ καλῶς γνωρίζομεν ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἐμπορικῶς δὲν συμφέρει, ἔχοντες ὅμως ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τίνος ἐξα-

σκεῖται, θαρραλλῶς ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν ἀφιλοκερδῆ τούτον Ἡπειρώτην.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπ' ἐσχάτων ὁ Κ. Ραφτάνης ἐξέδωκε τὸν Βίον Μωάμεθ τοῦ Προφήτου, ὅστις μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ φανατισμοῦ ὑπὸ πολλῶν γραφεῖς δὲν ἔφερε καθ' ὅλα τὴν σφραγίδα τῆς ἀληθείας. Ὁ διάσημος ἄγγλος ἱστορικὸς Οὐασινγκτὼν Ἰρβινγ, ἐπὶ πολὺ ἐνδιατρίψας περὶ τὴν μελέτην τοῦ βίου τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων λατρεύουσιν, ἐξύφανε κριτικὸν ἀριστούργημα, τὴν ἀλήθειαν ἔχον ὡς βῆσιν, κατακρίνων τὰ ψεκτὰ καὶ ἐπαιῶν τὰ ἄξια ἐπαινοῦ, ἀπροκαλύπτως καὶ ἐκτὸς πάσης συμπαθοῦς κλίσεως. Αἱ περὶ τοῦ βίου τοῦ Μωάμεθ Ἀραβικαὶ πηγαὶ ἀνεξέταστοι μέχρι τοῦδε παραμείνανται, ὑπῆρξαν ἀντικείμενον μελέτης εἰς τὸν ἀμερόληπτον ἱστορικόν. Τοιοῦτου ἀληθῶς βιβλίου εἶχονμεν πρὸ πάντων ἀνάγκη ἡμεῖς, οἱ τοσοῦτον συνδεδεμένοι μετὰ τῶν μουσουλμάνων δυναστῶν μας καὶ ὄντως ἐπαινοῦ ἄξιος θεωρεῖται ὁ ἐκ Ζακύνθου Κ. Ἀνδρέας Φαραῆς, νέος εὐπαιδευτος καὶ γλωσσομαθῆς ἀναλαβὼν τὴν τούτου μεταγλώττισιν. Τὸ λεκτικὸν τῆς μεταφράσεως εἶνε ἀνθηρὸν, ἑλληνίζον, μὴ προσκόπτον, αἱ δ' ἐνῆχου παρεμβλλόμεναι σημειώσεις καταδεικνύουσιν αὐτὸν τρίβωνα καὶ τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πραγματευομένου θέματος.

Συγχαίροντες ὅθεν τὸν τε φιλότιμον ἐκδότην, καὶ τὸν πολυμαθῆ μεταφραστήν, συνιστῶμεν τοῖς πᾶσι τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον, ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἐνδιαφερομένοις.

Κ. Σ.

Χάριν περιεργείας ἀποσπῶμεν τὴν ἐξῆς κριτικὴν συγκεφαλαίωσιν περὶ τοῦ βίου τοῦ Μωάμεθ.

« Ἐξ ὅλων τούτων τῶν περιστατικῶν δῆλον εἶνε, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ γραπτὰ περὶ Μωάμεθ ὑπομνήματα βροῦσι παραφθορῶν, ἐνῶ τὰ κατὰ παράδοσιν γέμουσι μύθων. Ἐντεῦθεν ἐπαυξάνονται αἱ δυσκολίαι πρὸς λύσιν τοῦ αἰνίγματος τοῦ τε χαρακτῆρος καὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία του, ὡς ἔχει, περίστησιν ἡμῖν δύο μεγάλας διαιρέσεις. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ βίου του δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνιχνεύσωμεν τίνας προσφόρου σκοποῦ τὴν ἐπίτευξιν ἐπέδωκε διὰ τῆς κατακρινούσης αὐτὸν ἀσεβοῦς καὶ καταπληκτικῆς πλάνης. Ἐξίτηι πλοῦτη; Ὁ μετὰ τῆς

Καδιζὰ γάμος του τὸν εἶχεν ἤδη καταστήσει εὐπορον, ἐπὶ συνέχειαν δὲ ἐτῶν, πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ὁποίων ἰσχυρίσθη ὀπτασιῶν, αὐδένᾳ ἐξεδήλωσε πόθον ἵνα ἐπαυξήσῃ τὰς ἀφθονίας αὐτοῦ. Ἐθήρευε τιμᾶς; Αὐτὸς ἤδη κατεῖχεν ὑψηλὴν ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ πόλει θέσιν, ἐνεκα τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς εὐθύτητος αὐτοῦ. Ἄλλως τε, ἦτο γόνος τῆς περιφανοῦς φυλῆς τῶν Κορείσιων καὶ ἀνήκεν εἰς τὸν μάλιστα ἐπίτιμον αὐτῆς κλάδον. Ἐπέδωκε τὴν ἐξουσίαν; Ἡ φρούρησις τῆς Καάβας καὶ σὺν αὐτῇ ἡ διοίκησις τῆς ἁγίας πόλεως ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ὑπῆρξεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀπ' εὐθείας οἰκογενείας του, ὡς ἐκ τῆς θεσεῦς του δὲ καὶ τῶν περιστατικῶν ἐδύνατο μετὰ βεβαίας ἐπιτυχίας νὰ ἐποφθαλμῆ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὑπούργημα. Ἀποπειραθεὶς ν' ἀνατρέψῃ τὴν θρησκείαν ἐν ἧ ἀνετράφη, ἀνέσπα ἄρδην ὅλας αὐτὰς τὰς ὠφελείας. Ἐπὶ τῆς θρησκείας ἐκείνης ἐβασίζοντο ἡ τε ἐπιβρῆ καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Ἐπιτιθέμενος κατ' αὐτῆς θὰ ἐξήγειρεν ἐναντίον του τὴν ἔχθραν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συμπολιτῶν του, τὴν φρίκην καὶ τὸ μῖσος ὅλων ἐν γένει τῶν συμπατριωτῶν του, αἵτινες ἐλάτρευον ἐν τῇ Καάβᾳ.

Ἐφαίνετό τις αἴγλη κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ προφητικῶ του σταδίου ὡς ἀμοιβὴ τῶν θυσιῶν ταύτων καὶ δελεάζουσα αὐτόν; Τὸ στάδιον αὐτὸ ἀπεναντίας ἐπροοιμίασεν ἐν κινδύνῳ καὶ μυστικότητι. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἐστέφθη σπουδαίας ἐπιτυχίας. Ἐφ' ὅσον ἐβασίλευε ἐπαγγελθόμενος τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ κηρύσσων τὰς ἀποκαλύψεις του, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετίθετο εἰς τὸν περιγέλωλ, τὴν χλεύην καὶ τὰς ὕβρεις, ὑποστῆς ἐπὶ τέλους τὸν λυσοῶδη ἐκεῖνον διωγμὸν ὅστις κατέστρεψε τὸ μέλλον αὐτοῦ τε καὶ τῶν φίλων του, ἠνάγκασε τινὰς ἐκ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ νὰ καταφύγωσιν εἰς ξένην γῆν, τὸν ἐβίβασε νὰ μὲνη κεκρυμμένος ἐν τῇ γενετείρᾳ του πόλει, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ἐφυγάδευσεν ἐκεῖθεν ὡπως ζητήσῃ ἀθέβκιον ἄσυλον ἀλαχοῦ. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ ἐμμένῃ ἐπὶ ὀλόκληρα ἔτη ἐν συστήματι πλάνης ἀνατρέποντος τὰς κοσμικὰς αὐτοῦ ἐπιτυχίας, ὧν μάλιστα προβεβηκῶς εἰς ἔλικίαν ὥστε νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν παλινὸρθωσιν αὐτῶν;

Ἐν τῇ ἐλλείψει ἐπαρκῶν κοσμικῶν αἰτίων, ἀναγκαζόμεθα νὰ ζητήσωμεν ἄλλην τινὰ ἐξήγησιν τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν φάσιν ταύτην

τῆς αἰνιγματώδους ἱστορίας του καὶ αὐτὴν τὴν ἐξήγησιν ἐσπουδάσαμεν νὰ δώσωμεν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ πονήματος τούτου, ὅπου παρεστήσαμεν τὸ ἐνθουσιαστικὸν καὶ φαντασιοκοποῦν πνεῦμά του ν' ἀνοψῶται βαθμηδὸν διὰ τῆς μονώσεως, τῶν νηστειῶν, τῶν προσευχῶν καὶ τῆς μελέτης, ὑπὸ δὲ τῶν φυσικῶν πόνων ἐρεθιζόμενον νὰ περιπίπτῃ εἰς κατάστασιν τινὰ παραφορᾶς, καθ' ἣν φαντάζεται ὅτι λαμβάνει ἀποκαλύψεις οὐρανῶθεν καὶ κηρύσσεται προφήτης τοῦ Ὑψίστου. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ στοχασθῶμεν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔλαθε χώρην αὐτοφανατισμὸς, καὶ ὅτι ἐπίστευσεν εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ ὄνειρου ἢ τῆς ὀπτασίας, ἰδίως ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ζηλωτῆς καὶ ἐμπιστος Καδιζὰ, καὶ ὁ πεπαιδευμένος καὶ ὀξυδερκής Θυράκιος κατεπολέμησαν τοὺς δισταγμοὺς αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ ἄπαξ ἐπέισθη περὶ τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς, ὅπως περιέβληθ' ἰδρύσεων τὰ τῆς θρησκείας, δυνατὸν νὰ ἡρμηνεύετο πᾶν περαιτέρω ὄνειρόν του ἢ ὤθησις κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὅλα δυνατὸν νὰ θεωροῦντο ὡς ἐκδηλώσεις τῆς θείας θελήσεως, ἀνακοινούμεναι αὐτῷ οἰονεὶ προφήτη κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἐπανειλημμένως ἀπαντῶμεν αὐτὸν περιπίπτοντα εἰς βεμβασμοὺς καὶ ἐκστάσεις ἐν ταῖς στιγμαῖς τῶν ἐκτάκτων αὐτοῦ ψυχικῶν ταραχῶν καὶ ὄρμων, ὅτε ἐδύνατο νὰ φαντάζηται ἑαυτὸν εἰς κοινωνίαν ἔτι ὄντα μετὰ τῆς θεότητος· αὐταὶ δὲ αἱ στιγμαὶ σχεδὸν πάντοτε παρηκολουθοῦντο ὑπὸ ἀποκαλύψεων.

Ἡ καθόλου διαγωγὴ αὐτοῦ μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἐκ Μένκας φυγῆς του, τὸν παριστᾷ ἐνθουσιαστὴν ἐνεργούντα ὑπὸ τὸ κράτος νοητικῆς τινοῦ ἀπάτης, ἐνδομύχως πεπεισμένον ὅτι ἠξιώθη τῆς θείας ἐντολῆς ἵνα ἐπενέγκῃ θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν. Ἐνεστὶ δὲ θαυμαστόν τι καὶ ἐξοχὸν ἐν τῇ φωτεινῇ διόδῳ, ἣν τὸ ἐνθουσιαστικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἠνέφξεν ἐν μέσῳ τοῦ ἀδιεξόδου λαβυρίνθου τῶν ἐναντίων θρησκευμάτων καὶ τῶν παχυλῶν παραδόσεων· ἡ καθαρὰ δηλονότι καὶ πνευματικὴ λατρεία τοῦ ἐνὸς Θεοῦ, ἣν ἐξίτηι νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἀντὶ τῆς τυφλῆς εἰδωλολατρίας τῆς νηπιότητος του.

Ἄπαντα τοῦ Κοραίου τὰ μέρη ἄτινα, ὡς ὑποτίθεται, διέδωκε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Μωάμεθ, εἰ καὶ διεσώθησαν ἡμῖν ἀσυνάρτητα, εἰ καὶ ἀπώλεσαν τὴν πρωτύτυπον αὐτῶν καλλονὴν, ἄτε τοσαύτας διεληθόντα χεῖρας, εἰαὶ καθαρῶ καὶ ὑψηλοῦ χαρακτῆρος, ἀποπνέουσι δὲ ποιητικὴν ἢ

ὄχι θρησκευτικὴν ἐμπνευσιν. Ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν ὅτι ὁ Μωάμεθ κατὰ κόρον ἐγεύθη τῶν ζωοποιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑδάτων, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἔπιεν αὐτὰ ἐν τῇ κρυσταλλίνῃ αὐτῶν καθαρότητι, τοῦτο ἴσως ἀποδοτέον εἰς τὸ ὅτι εἶχε νὰ ἀντλήσῃ ἐκ θολερῶν βυάκων, οὓς διατάραζαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ὤφειλον νὰ ὦσι φρουροὶ αὐτῶν. Ἡ θρησκεία ἦν ἕως ὥρας διετύπωνεν ἢ το ἀγνωτέρα τῆς παρά τινων ψευδο-χριστιανῶν τῆς Ἀραβίας πρεσβευομένης, ὁ δὲ βίος τοῦ ἕως τότε ἐκανονίζετο συνφάδ' αὐτῶν ἀρχῶν αὐτῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΟΥΡΟΥΖΗ.

Τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ τελευταίου Ἑλλήνου διερμηνέως τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου Νικολάου Μουρούζη ἀποστέλλων ὑμῖν, φρονῶ ὡς ἀξίαν πλείστου λόγου, οὐχὶ μόνον διότι ὁ αἰδιδίμος ἐκεῖνος ἀνὴρ, καρατομηθεὶς τῇ 6 Μαΐου 1821 ὀλίγον κατόπιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ μεγάλου διερμηνέως Κωνσταντίνου Μουρούζη, ὑπῆρξεν ἐν τῶν πρώτων σφαγίων τοῦ ὀθωμανικοῦ φανατισμοῦ κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἀπειθυνομένη πρὸς τὸν τότε ἀρχιερέα τῆς πατρίδος μου Σάμου Κύριλλον, καταφαίνονται τὰ ἀκραιφνῆ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν ἐνεπνεύοντο, καὶ αἱ ποικίλαι εὐποιίαι, ἃς πρὸς τὸ ἔθνος διεπράξαντο οἱ τοσοῦτον σήμερον προπηλακίζόμενοι φαναριῶται. Τοιαύτην δὲ βεβαίως εὐρίσκοντες καὶ ὑμεῖς, δὲν θέλετε τὴν ἀπαξιῶσαι δημοσιεύσεως.

Ἐν Σάμῳ, τῇ 20 Μαρτίου 1866.

ΕΠΑΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

» Τὴν Πανιερότητά Της εὐλαβῶς προσκυνῶ, ἀσπαζόμενος τὴν πανίερὸν αὐτῆς δεξιάν.

» Ἦν καὶ διαφυλάττοι ὁ ἅγιος Θεὸς ἐν ὑγιείᾳ ἀκροτάτῃ καὶ εὐημερίᾳ διηνεκεὶ μετὰ μακροβιότητος καὶ ἐπιτεύξεως πάντων τῶν καταθυμίων σωτηριωδῶν ἀγαθῶν. Μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἐρευναν τῆς ἐφετῆς μοι ἀγαθῆς ὑγιείας τῆς, εἰδοποιῶ τῇ Πανιερότητί Της ὅτι θεῖα νύσσει καὶ ἀπείρω ἐλέει τοῦ κραταιοτάτου καὶ δικαιοτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ (οὗ τὸ ἀήττητον κράτος εἶη διαιωίζον καὶ θριαμβεύον εἰς μακραίωνα) φορέσας βασιλικὸν

καβάδιον τῇ ἰζ' τοῦ τρέχοντος Ἰανουαρίου εἰς τὴν Ἴψηλὴν Πόρταν, διωρίσθην διερμηνεὺς τοῦ ἀκαταμαχῆτου βασιλικοῦ στόλου, ὑπὲρ καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει χαροποιήσῃ καὶ τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα, πεπεισμένος διὰ τὴν ἣν ἔχει πρὸς τὸν οἶκόν μας ἀγάπην.

» Περιττὸν στοχάζομαι νὰ γράφω τῇ Πανιερότητί Της τὴν εὐδιάθετον φιλοτιμίαν καὶ βροπὴν, ὅπου ἀνέκαθεν ἡ οἰκογένειά μου εἶχεν εἰς τὸ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἀγαθοεργίαν, ἀποβλέπουσαι πρὸς τε κοινὴν τοῦ γένους καὶ ἰδίαν ἐκάστου ὠφέλειαν. Τοῖς ἴχνεσι τοίνυν καὶ ἐγὼ ἐκεῖνων ἐπόμενος καὶ τὰ αὐτὰ φρονήματα ἔχων, ἐλπίζω μὲ τὸ ἔλεος τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ δι' εὐχῶν τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος, ὅτι ἤδη ὅπου ἀποκατέστην εἰς τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὑπόργημα θέλω ἐκτελέσει καὶ γὰρ πρῶτον μὲν τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς τὸ κραταῖον δοβλέτι καὶ πρὸς τὸν μεγαλοπρεπέστατον καὶ πολυχρόνιον πασᾶ ἐφένδη μας γρέος μου, μὲ τὴν ταχεῖαν καὶ ἀπαράτρεπτον ἐκτέλεσιν τῶν ἐκδιδομένων ὑψηλῶν ἐπιταγῶν· δεύτερον δὲ θέλω ἐπαγρυπνεῖ, μεσιτεύων ἀείποτε διὰ τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἄνεσιν ὄλων τῶν πτωχῶν μὲ τὴν διατήρησιν τῶν ἐθίμων τους, διενεργῶν ὅσα ἀποτείνουσι πρὸς ἐκρίζωσιν κάθε ἐνδεχομένης καταχρήσεως καὶ ἀνόρθωσιν τῶν βεβαρυμένων κοινοτήτων. Αὕτη εἶνε ἡ μόνη φιλοτιμία μου καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ βιάσει κινούμενος, θέλω ἀγωνίζομαι πάντοτε πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν τε κοινῶν καὶ κατὰ μέρος ὑποθέσεων ὄλων τῶν πτωχῶν, ὄντινα ζῆλόν μου ἰδοῦσα καὶ ἡ Πανιερότης Της, ἃς μὴ διαλείπη γράφουσα μοι ἐλευθέρως περὶ ἐκάστης ἐμπιπτούσης ὑποθέσεώς Της, πεπεισμένη ὅτι καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἰδιαιτέραν εὐλαβητικὴν μου διαθέσιν, θέλω φιλοτιμοῦμαι, ὅσον μοι ἔνεστιν εἰς τὸ νὰ διενεργῶνται μὲ τὴν ἀπαιτουμένην προθυμίαν, προσημειοῦσά μοι ἅμα καὶ τὰ περὶ τῆς ἐφετῆς μοι ἀγαθῆς ὑγιείας Της, ἧς τὰ πανίερα ἔτη εἶεν θεόθεν πλείστα καὶ εὐφρόσυνα, αἱ δὲ θεοπειθεῖς εὐχαὶ μετ' ἐμοῦ διὰ βίου παντὸς ἀρρώγαί.

» Τῆς Πανιερότητός Της κατὰ πνεῦμα υἱὸς πρόθυμος.

αφιθ'. Ἰανουαρίου ιθ'.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ. »

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΑ ΚΑΛΛΗ ΤΗΣ ΛΥΔΙΑΣ.

Ἡ ὠραία μου Λυδία
Ἐμειδία
Ἐν τῷ μέσῳ νεανίδων,
Κ' ἦτον ὄλτ' ἡ μορφὴ τῆς
Μαργαρίτης
Ἐστεμμένον νηρητῶν.

Κ' ἔλαμπεν αὐτῆς τὸ ὄμμα,
Καὶ τὸ στόμα
Ἦτο μέλι πληρωμένον,
Καὶ ἡ κόμη μακροτάτη
Ἐκυμάται
Ἐπὶ ὤμων περιφλέμων

Κ' ἡ ἐσθῆς τῆς ἐσφιγμένη,
Ἡρμοσμένη
Εἰς τὴν μέσην τῆς — μαγεία! —
Ἐφαίνε μὲ θεοῦς τύπους
Τρυφῆς κήπους
Κήπους μήλων ἐν πρωΐᾳ.

Κ' ἐπλησίασα βραδέως,
Καὶ ἠδέως
Εἶπά Της· « ὦ παμφιλτάτη! »
Καὶ ἐστράφη χαιρετῶσα
Προσγελώσα
Καὶ μὲ εἶδε γλυκυτάτη.

Κ' εἶπε· — « Ἄνοιξον τὰ χεῖλη
Καὶ ὁμίλει,
Λέγε, φίλε, τί σὲ θλίβει;
Μήπως ὁ τῆς σῆς καρδίας
Γαλαξίας,
Φανεῖς μόλις, ἀπεκρύβη; »

— « Ὄχι, ὄχι, ὦ Λυδία!
Σὺ λατρεῖα,
Σὺ χαρὰ μοι εἶσαι μόνη.
Σὺ ὁ πόθος κ' ἡ ζωὴ μου
Κ' ἡ ψυχὴ μου,
Σὺ τῆς δάφνης μου οἱ κλώνοι! »

Ὄχι, ὄχι· σὺ ἐμπρός μου,
Καὶ τοῦ κόσμου

Ὄλα πρὸ ἐμοῦ τὰ κάλλη,
Κ' οἱ ἀστέρες οἱ τῶν ἄνω
Ἐν στεφάνῳ
Ἐν τῇ νέᾳ σου ἀγκάλῃ!

Πλὴν, ὠραία μου Λυδία,
Τοῦ Γοργία
Εἶπε βλάσφημος ἡ γλῶσσα,
Πῶς ἡ φίλη του Ἑλένη
Σ' ὑπερβαίνει,
Ὅταν ψάλλ' ἐνθουσιῶσα.

Πῶς τὸ σῶμά Της ἐκείνη
Τὸ καλλύνει
Διὰ χάριτος ἀφράστου,
Πῶς τὰ στέρα Της τὰ φίλα
Κ' ἐρωτύλα
Χειρῶν ἔργον δεινοῦ πλάστου...

» Κ' ἐν τῇ μαύρῃ τῇ ὄργῃ μου
Ἡ φωνή μου
Ἄπεκρίνατο, Λυδία!
— « ὦ Γοργία, σὲ οἰκτείρω,
» Ἐν ἀπείρῳ
» Περιπίπτασαι σλοτία

» Μικρὸν μόνον ἂν ἐκράτεις
» Τῆς φιλτάτης
» Εἰς τὰς χεῖράς σου τὴν χεῖρα,
» Θὰ ἐφώνεις, θεᾶν ποίαν
» Ὀλυμπίαν
» Νὰ αἰνέσῃ πρέπ' ἡ λύρα;

» Καὶ τὸ πῦρ τῶν γλυκερῶν Της
» Ὄρθαλμῶν Της
» Ἐπὶ σὲ ἂν ἐπλανᾶτο,
» Ἄν δὲ τὸν ἄβρόν Της πόδα
» Εἰς τὰ βόδα
» Ἐβλεπες ἐκεῖ τὰ κάτω.

» ὦ παντάλα μου Γοργία,
» Ἐν πικρίᾳ
» Θὰ ἐφώνεις· — κλίνω γόνυ,
» Ἡ γλυκύτης τῆς Λυδίας
» Διανοίας
» Πρὸς ἀγγέλους ἀνυψόνει! »

Ἄλλ' ἐκεῖνος δι' εὐθύμου,
Ἀκριβῆ μου,

Τόνου μ' εἶπε· « — δὲν πιστεύω.
 Ἡ φιλότατή μου Ἑλένη
 Ἵπερβαίνει,
 Κ' εὐτυχῆς παμβασιλεύα!

» Ἄ! δὲν εἶδες τὴν ὠραίαν
 Σὺ ελαίαν
 Ἐχ' ἢ φίλ' εἰς τὸν λαϊμόν της...
 Ὡ! ἔλθε νὰ τὴν θαυμάσης
 Καὶ νὰ ἄσης
 Τὸ πολὺ τῶν καλλονῶν της! »

Καὶ ὑπῆγα καὶ τὴν εἶδα
 Παρ' ἐλπίδα
 Τοῦ ὑπέφρονος Γοργίου,
 Εὐρον ἄνθος, κοινὸν κρῖνον,
 Ἐξ ἐκείνων
 Τῶν ἀνθῶν παντὸς ἡλίου.

Καὶ δὲν ἔψαλα τὰ κάλλη,
 Πλὴν μεγάλη
 Φωνὴ εἶπα τῷ Γοργίᾳ.
 — « Ἡ Ἑλένη πῶς σ' ἐμπνέει
 Καὶ σὲ καίει,
 Εἶναι μύθων ἀμβροσία. »

Καὶ παρώργισα τὸν φίλον,
 Καὶ ὀργίλον
 Καὶ φρικτὸν μ' ἐξρίψ' ἐν βλέμμα
 Καὶ προσέθηκα — « Γοργία,
 Ἡ Λυδία
 Θερινῶν φορεῖ τὸ στέμμα

» Ἄ! δὲν εἶδες τὴν ὠραίαν
 Σὺ ελαίαν
 » Ἐχ' ἢ φίλη εἰς τὰ στήθε,
 Στήθη ἄξια γλυφίδος
 Ἑλληνίδος,
 Μὲ γλυκύτητας εἰς πλήθη!.. »

Καὶ κατόπιν μου νῦν τρέχει,
 Πόθον ἔχει
 Νὰ σὲ ἴδῃ, ἀνασσά μου!
 Αὐτὸν δ' ἄφες νὰ θαυμάσῃ
 Ἐν ἐκστάσει
 Τὰ σὰ κάλλη, μάγισσά μου! »

Καὶ ἐφάνη ὁ Γοργίας
 Τῆς Λυδίας

Ἦστραψεν εὐθὺς τὸ ὄμμα,
 Κ' ἐμειδίασε τὸ χεῖλος
 Ἐρωτύλως,
 Κ' ἔψαλεν αὐτῆς τὸ στόμα.

Καὶ ἐθαύμαζεν ὁ πρῶτον
 Τῶν ἐρώτων
 Δίδων ἄλλη τὸ βραβεῖον
 Τὸ πᾶν ἦτο ἔμπροσθέν του,
 Ὅπισθέν του
 Φῶς ἀνέσπερον ἡλίων.

Καὶ τὸ ἄσμα ἀντεστάλει
 Ἐν ἀγκάλῃ
 Ἀρμονίας ἀηδόνων,
 Κι' ὁ Γοργίας, γόνυ κλίνων
 Πρὸ ἀκτίνων,
 Θυμασμός ὑπῆρχε μόνον!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ι. ΠΑΠΗΑΖΟΓΛΟΥΣ.

Ἡ Χρυσάλλις πρὸς τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς.

Πρὸ δύο μηνῶν ἐδημοσιεύσαμεν τὴν ἐξῆς ὑπε-
 θύμισιν, νομίζοντες ὅτι ἤρκει τὸ μικρὸν ἐκεῖνο
 μάθημα ἵνα ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκον-
 τος τοὺς συνδρομητὰς μας ἐκείνους ὄφτινες, κατα-
 χρώμενοι τῆς ὑπομονῆς ἡμῶν, ἀνέβαλλον καὶ ἀνα-
 βάλλουσι τὴν ἀπότισιν τῆς εὐτελοῦς συνδρομῆς
 τῶν ἀπὸ διετίας σχεδὸν μέχρι τοῦδε·

« Ἡ διεύθυνσις τῆς «Χρυσάλλιδος» ὑπενομιζεῖ καὶ αὐ-
 θις τοὺς συνδρομητὰς αὐτῆς ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον οὐδὲ γεν-
 ναῖον νὰ καθυστερῶσιν ἐπὶ πλεόν τῆς εὐτελοῦς συνδρομῆς
 τῶν. Ὅπως αὕτη τηρεῖ τὰς ὑποσχέσεις τῆς δαπανώσα,
 μοχθοῦσα καὶ τακτικῶς τὸ φύλλον ἐκείνουσα, οὕτω καὶ
 ἐκεῖνοι πρέπει νὰ ἦναι τακτικοὶ εἰς τὴν πληρωμὴν, ἀνε-
 τῆς ὁποίας ἡ συντήρησις περιοδικῶν συγγραμμάτων καθί-
 σταται ἀκατόρθωτος. Εἰς μὲν τὰ ἄλλα μέρη τοῦ πεπολι-
 τισμένου κόσμου οἱ συνδρομηταὶ προπληρώνουσιν ἀνεξαι-
 ρέτως τὴν συνδρομὴν τῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους, εἰς δὲ τὴν
 Ἑλλάδα ἀναβάλλουσι τὴν πληρωμὴν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος
 πολλάκις, καὶ τινες αὐτῶν ὑποχρεοῦνται ἐνίοτε εἰς ἀπότι-
 σιν τοῦ χρέους τῶν διὰ τῆς πειθοῦς τῶν δικασ-
 τηρίων! »

Ἐπειδὴ ὅμως ἐπίσημον ἔτι τὰ αἰσθητήρια
 τῶν κυρίων τούτων δὲν εἶναι ὅσον ἐνομιζόμεν λε-
 πτὰ, διακηρύττομεν αὐτοῖς ὅτι μετὰ παρέλευσιν
 ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον θὰ δημοσιεύσωμεν τρεῖς
 κατ' ἐπανάληψιν τὰ ὀνόματά των καὶ τοὺς τί-
 τλους των, καὶ ἐὰν καὶ τοῦτο δὲν ἰσχύσῃ, θὰ κα-
 ταδιώξωμεν αὐτοὺς δικαστικῶς, ἵνα λάβωμεν διὰ
 τῆς βίας ὅ,τι ἀδυνατοῦμεν νὰ κατορθώσωμεν
 διὰ τῆς πειθοῦς.

Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ, ΝΤΕΚΑΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ.